

6 / 2021

RAPPORT

2021

Evaluering av lektorutdanningene: Spørreundersøkelse blant frafalte lektorstudenter

Hvorfor sluttet de, og hvor ble det av dem?

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et faglig uavhengig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUTs samfunnsoppdrag, oppgaver og faglige uavhengighet er definert i universitets- og høyskoleloven og er nærmere spesifisert i forskrifter. I tillegg utfører NOKUT tilsyns- og forvaltningsoppgaver etter delegasjon fra departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i utdanning ved

- å føre tilsyn med, informere om og bidra til å utvikle kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning
- å godkjenne og informere om utenlandsk utdanning og informere om mulighetene for godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse i Norge

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.

NOKUT bruker årlig rundt 900 sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer, godkjenning av utenlandsk utdanning og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

NOKUT er sertifisert som miljøfyrtårn

Tittel	Evaluering av lektorutdanningene: Spørreundersøkelse blant frafalte lektorstudenter
Forfatter(e)	Pål Bakken, Inger-Lise Bore, Ingebjørg Bjaaland og Louisa Cheng Seifert
Dato	23.09.2021
Rapportnummer	6-2021
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal NOKUT oppgis som kilde.

Forord

Denne rapporten er en del av kunnskapsgrunnlaget i NOKUTs evaluering av lektorutdanning for trinn 8–13 (2020–2022).

NOKUT evaluerer spesifikke aspekter av lektorutdanningene gjennom fem utvalgte evalueringstema som rommer sentrale utfordringer:

- Nasjonal styring og institusjonell autonomi
- Ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene
- Helhet og sammenheng i lektorutdanningene
- Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet
- Nye lektorers kompetanse og videre utvikling

Gjennom denne tilnærmingen ønsker vi å frembringe mer kunnskap om viktige elementer i lektorutdanningene, og dermed støtte arbeidet for videre kvalitetsutvikling.

De viktigste bidragene til evalueringens datagrunnlag er institusjonenes selvevalueringer, den sakkyndige komitéens institusjonsbesøk, og fem spørreundersøkelser med følgende målgrupper:

- frafalte lektorstudenter
- aktive lektorstudenter
- nyutdannede lektorer
- rektorer, avdelingsledere og andre ledere i ungdomsskoler og videregående skoler
- undervisere på universiteter/høyskoler

Underveis i evalueringen deler NOKUT funn fra disse spørreundersøkelsene gjennom deskriptive rapporter og tematiske analyserapporter. Evalueringens sluttrapport publiseres i 2022.

Innhold

1 Om spørreundersøkelsen	7
2 Spørreskjemaet	8
3 Datagrunnlag og datainnsamling	9
4 Hvem besvarte undersøkelsen?	11
5 Omfanget av fullføring og frafall	14
6 Om resultatene i denne rapporten	14
7 Korrelasjoner og institusjonsforskjeller	15
8 Hva gjorde, og hva gjør respondentene?	16
9 Om å starte på lektorutdanningen	24
9.1 Hvor motiverte var respondentene da de startet?	24
9.2 Så de for seg å jobbe som lektor i skoleverket?	25
9.3 Om valget av <i>type</i> utdanning	25
9.4 Motivasjon for å starte – årsaker ved lektorutdanningen	26
9.5 Motivasjon for å starte – årsaker ved lektoryrket	27
9.6 Årsaker for å starte på lektorutdanning – oppsummert	29
9.7 Samsvar med tidligere undersøkelser?	31
10 Opplevelse av det første studieåret	31
11 Tilfredshet med ulike sider av lektorstudiet	34
12 Studieinnsats og motivasjon	36
13 Om å slutte på lektorutdanningen	37
13.1 Betydning for å slutte, årsaker utenfor utdanningen	37
13.2 Noe ved lektorutdanningen som bidro til frafall?	39
13.3 Betydning for å slutte, årsaker ved utdanningen	39
13.4 Hvordan opplevde de å slutte?	45
13.5 Om det å slutte på lektorutdanning – oppsummert	45
13.6 Samsvar med tidligere undersøkelser?	48
Vedlegg	49
Referanseliste	51

Sammendrag

Lektorutdanning er preget av relativt lav fullføring og høyt frafall. Registerdata viser at andelen som sluttet på lektorutdanningen ligger på rundt 30 prosent, mens andel som fullfører på normert tid også er om lag 30 prosent. Kunnskapen om hvorfor de sluttet og hva disse personene gjør etter de har sluttet på lektorutdanningen er gammel og fragmentert; det er flere år siden det er gjort undersøkelser av dette, og da på et fåtall universiteter.

Denne rapporten baserer seg på en spørreundersøkelse blant personer som startet på en lektorutdanning i perioden 2013–2019 og senere sluttet på utdanningen. Nesten 800 personer besvarte undersøkelsen.

De fleste slutter tidlig i studieløpet

De fleste (65 prosent) som falt fra lektorutdanningen, gjennomførte ett eller mindre enn ett år av lektorutdanningen, 19 prosent to studieår, 9 prosent tre og 7 prosent fire eller mer.

De fleste fortsetter på disiplinfag

Undersøkelsen viser at de fleste (64 prosent) som sluttet på lektorutdanningen, begynte på andre typer utdanning, og noe over halvparten av disse begynte på disiplinfag innen humaniora, realfag eller samfunnsfag. Overgangen til andre lærerutdanninger er lav, bare et lite mindretall begynte på grunn- eller førskolelærerutdanning.

I tillegg begynte 18 prosent å jobbe og det var en viss overgang til andre lektorutdanninger (8 prosent).

Mange kan tenke seg å jobbe som lærer

En betydelig andel av dem som sluttet på lektorutdanningen uten å begynne på en annen lærerutdanning, vurderer å begynne på en lærerutdanning i framtiden eller de jobber / vurderer å jobbe i skoleverket. Dette, sammen med informasjonen om at mange begynte på disiplinfag, kan tolkes som at mange vurderer å ta PPU for å få lærerkompetanse.

Motiverte for lektoryrket og for å fullføre lektorstudiet

De aller fleste av de tidlige lektorstudentene oppga å ha vært sikre på sitt valg av lektorutdanning, og svært få ønsket egentlig å gå på en annen type utdanning da de startet. Videre så de fleste for seg å jobbe som lektor i skoleverket da de startet, og de aller fleste var motiverte for å fullføre lektorutdanningen da de begynte. Likevel sluttet disse personene.

Positivt å slutte

Bare 10 prosent opplevde det å slutte som «For det meste negativt», 56 prosent som «For det meste positivt» og 33 prosent «Verken eller».

Sluttårsaker både utenfor og ved lektorutdanningen

Respondentene ble forelagt mange påstander om mulige årsaker til å slutte, disse var delt opp tematisk i årsaksforhold *knyttet* til lektorutdanningen og i årsaksforhold *ikke knyttet* til lektorutdanningen. Samlet sett finner vi at forhold både utenfor og i utdanningen har stor betydning som sluttårsak. De fleste har tillagt flere forhold stor betydning som sluttårsak.

De sluttårsakene som flest har vurdert til å ha stor betydning er «Jeg foretrakk en annen utdanning» og «Jeg mistet motivasjon/interessen for studiet». Begge påstandene kan sies å handle om forhold både utenfor og ved utdanningen. Deretter følger to påstander om forhold ved utdanningen: «Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig» og «Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen». I tillegg tilla ganske mange «Jeg fant ut underveis at jeg ikke ville bli lærer» stor betydning.

På spørsmålet om det «Var det noe ved lektorutdanningen din som bidro til at du sluttet/byttet?», svarte 39 prosent «Ja, helt klart», 36 prosent «Ja, i noen grad» og 25 prosent «Nei». De fleste peker altså på sider ved studiet som en medvirkende sluttårsak. Holdt opp mot det faktum at bare 10 prosent opplevde det å slutte på lektorutdanningen som negativt, kan det synes noe merkelig. Det tilsynelatende paradokset kan kanskje forklares ved at det faktisk var noe ved lektorutdanningen som bidro til at man sluttet, og dette *noe* ble opplevd såpass negativt at det ble en positiv opplevelse å slutte.

Institusjoner

Det er en del forskjeller i svarfordelingen når vi bryter ned data på de seks institusjonene med flest respondenter. Under nevnes de mest slående forskjellene. Her er det viktig å poengtere at vi ikke har undersøkt hvorvidt fagsammensetning, opptakspoeng fra videregående opplæring e.l. kan bidra til å forklare noe av disse forskjellene.

- Grunner til å starte på en lektorutdanning: «Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk»: Fra 21 prosent som var enige i påstanden på UiB og 29 prosent på NTNU, til rundt 45 prosent på UiO og UiT.
- Grunner til å starte på en lektorutdanning: «Jeg hadde inntrykk av at studieprogrammet hadde god faglig kvalitet»: Fra 24 prosent som var enige i påstanden på UiS, til 57 prosent på UiB.
- Opplevelser i første studieår: «Arbeidsformene i studiefagene var krevende»: Fra 7 prosent som var enige i påstanden på UiS, til rundt 30 prosent på NTNU og UiB.
- Sluttårsak: «Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig»: Fra rundt 20 prosent som var enige i påstanden på UiA, til rundt 60 prosent på UiT og UiS.
- Sluttårsak: «Det var for lite praksis tidlig i studiet»: Fra 4 prosent som var enige i påstanden på UiA, til rundt 40 prosent på NTNU og UiS.
- Sluttårsak: «Det var for få fag innen pedagogikk og fagdidaktikk tidlig i studiet»: Fra 16 prosent som var enige i påstanden på UiB, til over 40 prosent på UiT, UiO og UiS.

Fagretninger

Vi har delt inn resultatene etter fagretning. Samlet sett er likhetene mellom fagretningene mer slående enn forskjellene. Det er bare unntaksvis at en fagretning skiller seg vesentlig ut fra de andre. Likevel finnes det noen unntak, for eksempel at de tidligere Realfag- lektorstudentene – i større grad enn tidligere studenter på de andre fagretningene – opplevde studiefagene som faglig vanskelige og den totale arbeidsmengden som for stor.

1 Om spørreundersøkelsen

NOKUT gjennomfører en [evaluering av de femårige lektorutdanningene for trinn 8–13](#) i perioden 2020–2022. Prosjektet følger opp NOKUTs kartlegging av lektorutdanningene (NOKUT 2019).

Spørreundersøkelsen blant frafalte lektorstudenter ble gjennomført i februar 2021. Den er en del av informasjonsgrunnlaget som brukes i denne evalueringen. I tillegg kommer blant annet institusjonenes egevalueringer og spørreundersøkelser blant andre grupper.

Datagrunnlaget for undersøkelsen ble hentet ut fra Felles Studentsystem (FS) av Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning.

Formålet med denne spørreundersøkelsen er å gi informasjon om lektorevalueringens hovedtema, med et særskilt blikk på frafall.

Omfanget av frafall (og fullføring) er ikke et sentralt tema i denne rapporten. Det kartlegges best ved bruk av registerdata og er kort omtalt i kapittel 5.

I det opprinnelige datagrunnlaget inngikk alle som hadde startet på en lektorutdanning i perioden 2013–2019, nesten 8000 personer.

Datauttrekket inkluderte imidlertid ikke de som takket ja til tilbud om plass på programmet, men som meldte fra til opptakskontoret om at de trekker seg fra programmet tidlig i semesteret. Dette kalles gjerne *primærfracfall*. Vanligvis har ikke disse studentene begynt å følge undervisningen.

Basert på informasjon i datagrunnlaget, delte vi populasjonen i tre:

- Fullførte: Personer som har fullført en lektorutdanning.
- Aktive: Personer som fortsatt går på en lektorutdanning.
- Frafalte: Personer som har sluttet, uten å først ha fullført en lektorutdanning.¹

Disse tre gruppene ble kontaktet i separate undersøkelser.

De «fracfalte» utgjør nesten 2500 personer og er populasjonen for denne undersøkelsen. Dette inkluderer både de som sluttet på lektorutdanningen og begynte å studere noe annet (ofte kalt «omvalg») og de som sluttet for så å gå helt ut av høyere utdanning. Det inkluderer også de som sluttet på én lektorutdanning og deretter begynte på en annen lektorutdanning.

For å få ytterligere informasjon om respondentenes status hadde vi et inngangsspørsmål i skjemaet som ga svar på om de hadde avbrutt en lektorutdanning. Om lag 95 prosent av de svarende oppga at de hadde avbrutt en lektorutdanning.

Alle de elleve universitetene og høyskolene som tilbyr femårige lektorutdanninger for trinn 8–13 inngår.

---

¹ Dette inkluderer de som har mistet studieretten.

2 Spørreskjemaet

Generelt om skjemaet

Spørreundersøkelsen tar utgangspunkt i lektorevalueringens fem hovedtema. Mange av spørsmålene dreier seg derfor om faglig integrasjon, identitet og fellesskap. Flere av de fem temaene har fullføring, frafall og forsinkelse som underpunkt. Undersøkelsen blant frafalte studenter er en viktig del av dette og inneholder dermed også spørsmål om sluttårsaker.

Spørreskjemaet ble holdt svært kort på grunn av en antagelse om at frafalte studenter ville være lite tilbøyelige til å fullføre et langt spørreskjema.

Undersøkelsen innleder med en del faktaspørsmål av typen «hva gjør du nå». Det er videre mange spørsmål om årsaker til at (de tidligere) lektorstudentene startet, og til at de senere sluttet på lektorutdanning samt opplevelser i første studieår på lektorutdanningen.

De fleste spørsmålene/påstandene kunne besvares ved hjelp av en fem-delt Likert-skala (I ingen / svært liten grad – I liten grad – I noen grad – I stor grad – I svært stor grad), i tillegg var «Vet ikke / ikke relevant» oftest inkludert. Mange av spørsmålsbatteriene ga mulighet til å skrive fritekstsvar.

Helt til slutt i skjemaet ba vi respondentene samtykke til at svardataene kan kobles med personidentifiserende bakgrunnsopplysninger.

De fleste av spørsmålene er i liten grad koronasensitive, i og med at de i all hovedsak tar for seg opplevelser og innhenter synspunkter om tiden før koronapandemien satte inn vinteren 2020. Koronasituasjonen kan likevel ha påvirket svarene på noen spørsmål.

Respondentene kunne velge å besvare spørreskjemaet på bokmål eller nynorsk.

Skjemaet inneholder en del *aktiveringer*, som gjør at vi styrer grupper av respondenter unna enkelte spørsmålsbatterier, basert på svarene deres på tidligere spørsmål. Informasjon om dette kommer fortløpende i rapporten, der det er relevant.

Andre undersøkelser og utviklingen av skjemaet

Spørsmålene er inspirert av tidligere undersøkelser om frafall fra lektorutdanningen. Vi intervjuet forfatterne bak NTNUs rapport (Slettebak og Theisen 2016) om frafall fra lektorutdanningen og leste UiBs rapport (Mjåland 2011) om frafall fra lektorutdanningen. Noen av spørsmålene vi bruker er hentet fra disse undersøkelsene.

Videre har vi gjenbrukt enkelte spørsmål fra Pedagogstudentenes motivasjonsundersøkelse blant lærerstudenter (2019)², som ble utført av Respons Analyse. Vi har også gjenbrukt noen spørsmål fra Studiebarometeret.

Vi studerte også Aurlien m.fl. (2019), Fauskanger og Hanssen (2011), Hatlevik og Lejonberg (2019) og rapporter fra NIFU om frafall og studiekvalitet, for eksempel en oppsummering av norsk forskning på feltet (Hovdhaugen 2019).

---

² <https://pedagogstudentene.no/studenthverdagen/hvorfor-bor-du-soke-larerutdanning/>

Når det gjelder motivasjoner (årsaker) for å bli lærer, har vi sett på og blitt inspirert av Løhre m.fl. (2016), «FIT-Choice Project: Factors Influencing Teaching Choice»³, Watt m.fl. (2012) og Bruinsma og Jansen (2010).

Verdt å merke seg er at få undersøkelser ser på frafall og studiekvalitet i *lektorutdanningen*, og som NTNUs rapport viser, kan frafallsårsaker som er viktige i noen utdanningstyper være mindre viktige i lektorutdanning. De fleste publikasjonene nevnt ovenfor handler om grunnskolelærerutdanningen. Dette gjør at vi ikke kan bruke spørsmål som er lagd for bruk i andre kontekster ukritisk. Vi kan imidlertid la oss inspirere av dem tematisk, og vi har gjenbrukt enkelte spørsmål. Det teoretiske rammeverket kan også hjelpe oss i analysene.

I løpet av 2020 hadde NOKUT totalt 19 innspillmøter med en rekke interessenter: fagforeninger, arbeidsgivere, studentorganisasjoner, høyskoler og universiteter. Her ble plan for gjennomføring og valg av spørretema i spørreundersøkelsene presentert og kommentert. I de fleste møtene var det godt engasjement rundt temaene, og det kom flere nyttige innspill. I tillegg har vi hatt samtaler med administrativt ansatte ved tre institusjoner, for å fange opp deres perspektiv og erfaringer. For å sikre et best mulig spørreskjema, intervjuet vi også personer som hadde sluttet på lektorutdanningen om tematikk og spørsmål.

Skjemaet ble testet blant noen frivillige i målgruppen (fracalte lektorstudenter), blant ansatte i NOKUT og i evalueringens ekspertkomité. Deretter ble det justert.

Selve spørreskjemaet er tilgjengelig fra [prosjektets nettside](#)⁴.

3 Datagrunnlag og datainnsamling

Bakgrunnsopplysninger

NOKUT trenger data om hver enkelt student fra de studieadministrative systemene for å kunne gjennomføre undersøkelser. Disse dataene er primært kontaktdata (studentenes private e-postadresser, e-postadresse knyttet til institusjonen og telefonnummer). Via de studentadministrative systemene får NOKUT også noen personlige bakgrunnsvariabler (kjønn, alder, opptaksgrunnlag med flere) og en del andre data (navn på institusjon, navn på studieprogram, NUS-kode med flere). NOKUT fikk tillatelse fra hver institusjon til å innhente disse dataene fra Felles studentsystem (FS). Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning (Unit) har tilgang til FS hos alle institusjonene og foretok uttrekket av data for NOKUT. Unit hjalp NOKUT til å utarbeide gode spesifikasjoner. Ved å bruke én aktør til å trekke ut data, med de samme spesifikasjonene, sikres et godt og sammenlignbart datagrunnlag for institusjonene. I tillegg er dette en svært ressurseffektiv måte å gjøre denne jobben på.

Respondentene måtte aktivt samtykke til at svardataene fra spørreskjemaet kan kobles til bakgrunnsdataene – 71 prosent av respondentene gjorde det. De som ikke ville besvare

³ <http://www.fitchoice.org/>

⁴ <https://www.nokut.no/prosjekter-i-nokut/evaluering-av-lektorutdanningene/>

undersøkelsen kunne reservere seg mot bruk av bakgrunnsdata via en e-postadresse som ble oppgitt i invitasjonen til å delta i undersøkelsen – 7 tidligere lektorstudenter gjorde det.

Kontroll av datagrunnlaget

Alle dataene ble kontrollert og kvalitetssikret. Dubletter er ikke ønskelig for å unngå utsending til samme person mange ganger og for at de kun skal være oppført med ett studieprogram. Ved dubletter ble den eldste oppføringen fjernet.

Datakvaliteten er jevnt over god. Data for de fleste variablene (kontaktinformasjon, kjønn, alder, NUS-kode etc.) finnes for alle i målgruppen. Noen av bakgrunnsdataene, for eksempel karakterdata fra videregående opplæring, er imidlertid mer mangelfulle.

Datainnsamling

Det var svært vanskelig å finne treffsikre virkemidler for å promotere undersøkelsen ovenfor de frafalte lektorstudentene. I motsetning til for lignende undersøkelser mot aktive og fullførte lektorstudenter, der f.eks. studieprogramleder, linjeforening og fagforening kan kontaktes, er de frafalte spredt for alle vinder og har ingen organisasjon som er naturlig å bruke til å spre informasjon og/eller oppfordringer om å svare.

Spesielt for frafalte studenter er at motivasjonen deres for å svare kan være lav. De frafalte har trolig lav egeninteresse i å svare; de oppfatter kanskje lektorstudiet som noe tilbaketrukket som de ikke har noe forhold til lenger. Et av de få virkemidlene vi kunne bruke var å utforme e-posten med invitasjonen til undersøkelsen mest mulig relevant og tiltalende å gå videre til skjema fra. Dette ble forsøkt gjort ved å henvende oss på en direkte og konkret måte med emnelinja: «Spørreundersøkelse til deg som har sluttet på lektorutdanningen».

Datainnsamlingen ble gjennomført i februar 2021. Populasjonen fikk tilsendt invitasjon med unike lenker til sitt eget spørreskjema via e-post. De som ikke hadde besvart skjemaet eller bare hadde besvart delvis, fikk tilsendt påminnelser. Totalt ble fire henvendelser sendt.

Det er en risiko for at ulike e-postleverandører (Gmail, Outlook, osv.) kan oppfatte utsendelsen som søppelpost («spam») slik at e-postene ikke kommer frem i innboksen til mottakerne. I tillegg er det en viss usikkerhet knyttet til om e-postene som kommer frem faktisk blir lest av mottakerne; enkelte av mottakerne kan jo oppfatte e-posten som spam og ignorere eller slette den. Noen e-postkontoer kan også være inaktive; selv om vi mottok få automatiske meldinger, kan flere kontoer ikke være i bruk og dermed i praksis inaktive.

Det var en relativ jevn økning i svarprosent gjennom hele datainnsamlingsperioden, med markante hopp i svarprosenten de dagene det ble sendt ut påminnelser. Totalt besvarte nesten 800 skjemaet. Svarprosenten endte til slutt på 32 prosent. Tallet baserer seg på de 26 prosent som fullførte skjemaet og de 6 prosent som falt fra underveis. Med tanke på at dette er en vanskelig målgruppe å få til å svare, mener vi svarprosenten er god. De som fullførte spørreskjemaet brukte i gjennomsnitt 8,5 minutter (median).

Personvern

All informasjon som samles inn behandles konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil ikke bli offentliggjort data som kan identifisere den enkelte.

Prosjektet ble vurdert til å være i samsvar med personvernlovgivningen av NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

4 Hvem besvarte undersøkelsen?

Dersom respondentene i undersøkelsen avviker systematisk fra populasjonen, vil svarene fra undersøkelsen kunne gi et mindre presist bilde av virkeligheten. I dette kapitlet vil vi derfor redegjøre for hvem som faktisk svarte på undersøkelsen (utvalget) sammenlignet med de som her ble tilbudt å delta (populasjonen) ut ifra noen sentrale bakgrunnsvariabler. Populasjonen er studenter som har hatt opptak til en lektorutdanning for trinn 8–13, og som ikke var registrert ved samme utdanning i januar 2021.

Totalt besvarte 791⁵ av de totalt 2469 frafalte lektorstudentene minst ett spørsmål i undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på tilnærmet 32. Antallet spørsmål/påstander respondentene har svart på er varierende – fra fem på det minste til maksimalt 77. I gjennomsnitt svarte respondentene på 60 av 77 spørsmål/påstander. Merk at noen av spørsmålene *kun* ble stilt basert på tidligere svar («aktiveringer») i undersøkelsen, derfor kan det maksimale antallet spørsmål variere mellom respondentene.

Tabell 4.1 viser en frafallsanalyse, hvor vi sammenligner respondentene som svarte på undersøkelsen (utvalget) med alle i populasjonen.

Tabell 4.1: Populasjon og utvalg

	Populasjon	Utvalg	Differanse
Kjønn			
Menn	1141 (46 %)	287 (36 %)	-10 %
Kvinner	1321 (54 %)	504 (64 %)	+10 %
Totalt	2462 (100 %)	791 (100 %)	
Alder ved oppstart			
Median	21,0	21,0	0,0
Under 20	477 (19 %)	181 (23 %)	+4 %
20-22	1310 (53 %)	438 (55 %)	+2 %
23-25	378 (15 %)	104 (13 %)	-2 %
25+	297 (12 %)	68 (9 %)	-3 %
Totalt	2462 (100 %)	791 (100 %)	
Snittkarakter VGS			
Median	4,50	4,58	+ 0,08
Under 4,0	407 (18 %)	117 (16 %)	-2 %
4,0 – 4,5	692 (31 %)	204 (28 %)	-3 %
4,5 – 5,0	731 (33 %)	240 (33 %)	0
Over 5,0	408 (18 %)	170 (23 %)	+5 %
Totalt	2238 (100 %)	731 (100 %)	

Tabellen viser at menn er underrepresentert i utvalget, sammenlignet med populasjonen. I populasjonen utgjør menn 46 prosent, mens de i utvalget kun utgjør 36 prosent. Kvinner er

⁵ 8 respondenter ble fjernet fra utvalget; svardataene baseres på 783 personer. Se **Vedlegg**.

tilsvarende overrepresentert. Svarene i undersøkelsen kan altså være noe påvirket av at kvinner er overrepresentert i utvalget. For seks personer i populasjonen er kjønn ukjent.

De under 23 år ved oppstart av studiet er noe overrepresentert i utvalget. De under 20 år utgjør 19 prosent av populasjonen, men 23 prosent i utvalget. De mellom 20–22 år utgjør 53 prosent av populasjonen, men 55 prosent i utvalget. Samlet sett er altså de som var under 23 år ved oppstart av studiet overrepresentert i utvalget med 6 prosent. De som var over 25 år ved oppstart er underrepresentert i utvalget med 3 prosent. Samlet sett er forskjellene mellom populasjon og utvalg ikke veldig store, men det er likevel verdt å merke seg at de som er under 23, og dermed kan antas å være relativt nye studenter, utgjør en markant del av populasjon og i tillegg er overrepresentert i utvalget.

Selv om medianen for snittkarakter fra VGS i populasjon og utvalg er nesten helt lik, er de med en snittkarakter på over 5,0 overrepresentert i utvalget med 5 prosent. I populasjonen utgjør disse 18 prosent, mens de i utvalget utgjør 23 prosent. De med under 4,5 i snittkarakter fra VGS er underrepresentert i utvalget med 5 prosent. Svarene i undersøkelsen kan derfor bære noe preg av at de som antas å ha høyere startkompetanse ved studiestart er noe overrepresentert. Det er imidlertid over 230 personer i populasjonen hvor informasjon om karakterer fra VGS ikke foreligger, slik at vi ikke helt sikkert (eller nøyaktig) kan si noe om representativitet ut ifra karaktersnitt fra VGS.

Forskjellene mellom populasjon og utvalg er ganske små, med et unntak for kjønnsforskjellen. Kvinners større tilbøyelighet til å besvare undersøkelser ser vi også i andre undersøkelser, som for eksempel Studiebarometeret.

Institusjonene

Tabell 4.2 gir oversikt over antall i populasjon og utvalg som gikk på en lektorutdanning på de ulike institusjonene.

Tabell 4.2: Populasjon og utvalg på institusjonsnivå

Institusjon	Populasjon	Utvalg (%)	Differanse	Utvalg
Høgskolen i Innlandet (HINN)	1,9 %	2,4 %	+0,5	19
MF vitenskapelig høyskole	2,9 %	2,1 %	-0,8	17
NMBU	2,9 %	3,0 %	+0,1	24
Nord universitet	1,7 %	1,8 %	+0,1	14
NTNU	18,9 %	24,0 %	+5,1	190
Universitetet i Tromsø (UIT)	8,7 %	9,2 %	+0,5	73
Universitetet i Agder (UiA)	5,9 %	5,1 %	-0,8	40
Universitetet i Bergen (UiB)	12,4 %	13,7 %	+1,3	108
Universitetet i Oslo (UiO)	34,8 %	31,1 %	-3,7	246
Universitetet i Stavanger (UIS)	7,7 %	6,3 %	-1,4	50
Universitetet i Sørøst-Norge (USN)	2,2 %	1,3 %	-0,9	10

Tabellen viser at studenter fra NTNU er noe overrepresentert i utvalget, sammenlignet med populasjonen. Andre institusjoner, som UiO, er noe underrepresentert.

UiO, som er største lektorinstitusjon, utgjør noe over 1/3 av populasjonen, mens flere av de mindre lektorinstitusjonene har mindre enn 3 prosent av populasjonen. På noen institusjoner med få lektorstudenter er antallet respondenter, som vist i høyre kolonne, færre enn 20. Vi bryter i svært liten grad ned svardata på de fem minste institusjonene.

Fagretningene

Vi har fordelt studieenheter på seks fagretninger. Navnet på studieprogrammet eller studieretningen respondentene var registrert på er brukt til å tilordne fagretning.

Tabell 4.3 gir oversikt over antall i populasjon og utvalg fordelt på fagretning. I «Ukjent/diverse» ligger blant annet nesten alle studentene på UiA og HINN, som vi ikke kan plassere i en fagretning. Fagretningen «Kroppsøving» er inkludert i kategorien «Ukjent/diverse», ettersom denne kun tilbys ved to institusjoner og har få respondenter.

Tabell 4.3 Populasjon og utvalg – fagretninger.

Fagretning	Populasjon	Utvalg (%)	Utvalg (N)	Differanse
Fremmedspråk	22%	21%	167	-
Historie/religion	13%	12%	93	-1%
Nordisk	16%	18%	141	+2%
Realfag	24%	24%	188	-1%
Samfunnsfag	15%	17%	132	+1%
Ukjent/diverse	10%	9%	58	-1%

Det er svært små forskjeller mellom populasjon og utvalg basert på fagretning.

Senere i rapporten vil vi presentere data fordelt på de største institusjonene og fagretningene. Derfor er det relevant å vise på hvilke fagområder de største lektorinstitusjonene har sin tyngde, målt ved antall respondenter på denne undersøkelsen.

- NTNU: 34 prosent av respondentene gikk på Realfag, rundt 20 prosent på Fremmedspråk og rundt 20 prosent på Samfunnsfag.
- UiT: Omtrent 25 prosent gikk på hver av Fremmedspråk, Historie/religion og Samfunnsfag.
- UiA: Nesten ingen av respondentene kan plasseres, jf. ovenfor.
- UiB: 36 prosent gikk på Nordisk, 32 prosent på Fremmedspråk.
- UiO: Omtrent 25 prosent gikk på hver av Fremmedspråk, Nordisk, Realfag og Samfunnsfag. NB! UiOs lektorstudenter som tar *historie* ligger under Samfunnsfag.
- UiS: 36 prosent gikk på Historie/religion, 30 prosent på Fremmedspråk.

Innenfor fagretningene ser det slik ut:

- Fremmedspråk: UiO er størst med 37 prosent av respondentene, UiB og NTNU har rundt 20 prosent hver.
- Historie/religion: MF, NTNU, UiT og UiS er størst med rundt 20 prosent hver.
- Nordisk: UiO er størst med 43 prosent av respondentene, UiB utgjør 28 prosent.
- Realfag: NTNU har 35 prosent av respondentene, UiO utgjør 31 prosent.
- Samfunnsfag: UiO har 51 prosent av respondentene, NTNU utgjør 30 prosent.

Se **Vedlegg** for full oversikt over fagretninger/institusjoner.

5 Omfanget av fullføring og frafall

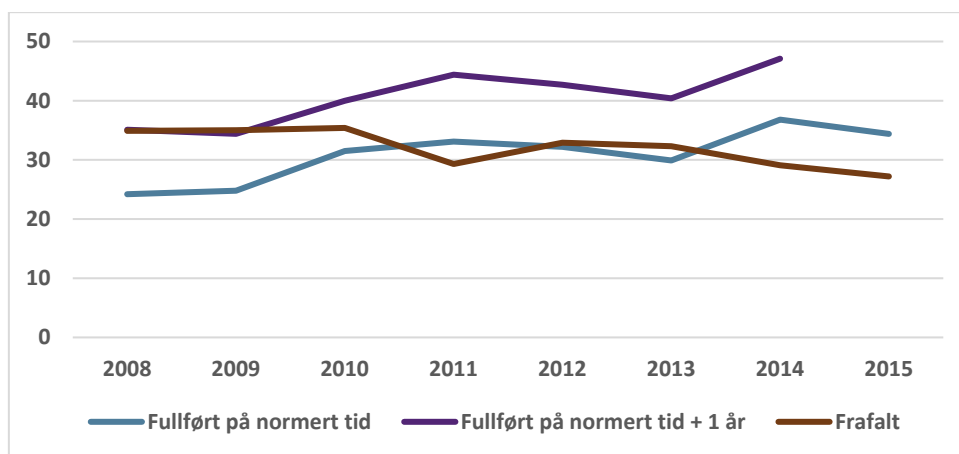
Omfanget av frafall (og fullføring) kartlegges best ved hjelp av registerdata. Dette omtaler vi bare kort i denne rapporten; vi vil vie omfanget mer plass i senere faser i prosjektet.

Det begynte 1 355 nye lektorstudenter i 2020. Opptakstallet har vært jevnt økende siden 2010 (rundt 700 nye lektorstudenter). Tallene gjelder førstesemesterstudenter på lektorprogrammene. Antall uteksaminerte har økt fra cirka 300 til cirka 500 siden 2015.

I forbindelse med kartleggingen av lektorutdanningene i 2019 (NOKUT 2019) utarbeidet Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) statistikk på fullføring og frafall. Dataene viser at 30 prosent av alle lektorstudenter som begynte i perioden 2008–2013, fullførte på normert tid, noe som er lavere enn på andre 5-årige utdanninger. Ved lektorutdanningene fullførte dessuten bare 40 prosent av studentene på normert tid pluss ett år. Lav fullføringsgrad henger naturligvis sammen med høyt *fracfall*, som ble beregnet til 33 prosent for samme periode. (Tallene går ikke opp i 100 fordi mange studenter fortsatt studerer.)

Ny statistikk fra DBH er siden publisert i egne rapporter på nettsidene deres, med titlene «Gjennomføring på normert tid og frafall» (Gjelder «Gjennomføring på *samme* studieprogram»). Figur 5.1 viser data derfra.

Figur 5.1 Fullføring og frafall i lektorutdanningen for startkullene 2008–2015. Andel av de som startet.

For de to siste årskullene som *kan* ha fullført på normert tid (opptakskull 2014 og 2015), er fullføring på normert tid 36 prosent og frafall 28 prosent. Hovedtrenden er at frafallet har gått ned og fullføringen opp de siste årene.

6 Om resultatene i denne rapporten

En del av spørsmålene ble ikke stilt alle respondentene, men var betinget deres tidligere svar i undersøkelsen. Denne «aktivering» vil videre omtales der det er relevant.

Analysenivåene vi opererer med er primært institusjon og fagretning. Det er så få svarende på mange studieprogram at vi ikke bryter ned data på dette nivået. De få svarende på fem av institusjonene gjør at vi i svært liten grad viser data for dem.

Vi bryter i liten grad ned resultater på andre variabler, som kjønn, alder, opptaksår, karakterpoeng fra VGS etc. Vi krysskobler også i liten grad svardata fra et spørsmål med svardata fra andre.

Vi viser ikke til relevant funn fra spørreundersøkelsen vi rettet mot aktive lektorstudenter, dvs. de som fortsatt studerer på lektorutdanningene (NOKUT 2021).

Vi viser i noen grad til andre relevante spørreundersøkelser, som f.eks. Pedagogstudentenes studentundersøkelser.

Det som er omtalt ovenfor vil vi i større grad gjøre i *senere analyserapporter*, der vi vil ta for oss lektorevalueringens ulike hovedtema. Denne rapporten er dermed primært deskriptiv; vi presenterer altså svardataene fra spørreundersøkelsen.

7 Korrelasjoner og institusjonsforskjeller

Om korrelasjoner mellom variabler (påstander)

Vi omtaler i en del tilfeller sammenhengen mellom påstander (variabler) og måler denne sammenhengen ved hjelp av korrelasjonsmålet «Pearson's r ». Vi omtaler sammenhenger mellom påstander i tilfeller der det er en viss størrelse på korrelasjonene.

En sterk korrelasjon mellom to påstander innebærer at mange har svart i liten grad / svært liten grad på *begge* påstandene, og/eller at mange har svart i stor grad / svært stor grad på *begge* påstandene. Mulige verdier på korrelasjonskoeffisientene går fra -1 til 1 , der -1 en perfekt negativ korrelasjon og 1 en perfekt positiv korrelasjon. Tallet 0 indikerer ingen korrelasjon mellom variablene. Merk at bivariate korrelasjoner ikke kan fortelle oss noe om en eventuell kausalsammenheng mellom variablene, men er et mål på retningen og styrken på det statistiske forholdet (i hvilken grad og hvordan variablene samvarierer).⁶

Vi har testet korrelasjonene og funnet at de helt ned mot $0,30$ er signifikante på $0,01$ -nivå, som er en streng grense. Vi omtaler ikke signifikans i forbindelse med korrelasjoner senere i rapporten; korrelasjonene vi nevner vil nærmest utelukkende være statistisk signifikante.⁷

Om (signifikante) forskjeller mellom institusjoner og fagretninger

Vi fremhever den eller de institusjonene med lavest og høyest andel respondenter som valgte de to mest positive svaralternativene (i stor grad / svært stor grad). Spennet mellom institusjonene er normalt minst 20 prosentpoeng for at vi omtaler forskjellen. Vi ser bort fra de fem minste lektor-institusjonene, der det lave antallet respondenter gjør tallene usikre.

---

⁶ Det finnes ingen autoritativ definisjon på hva som er en sterk, moderat og svak korrelasjon. I denne typen undersøkelser er det vanlig å operere med begreper som «sterk» eller «høy» på korrelasjoner over $0,50$ (eller under $-0,5$ om sammenhengen er negativ), mens korrelasjoner på mellom $0,30$ og $0,50$ ofte betegnes som «moderat». Imidlertid vil andre kanskje sette grensene på $0,70$ og $0,50$.

⁷ Beregningene av signifikans er gjort med basis i alle som besvarte undersøkelsen. Korrelasjonene vi omtaler i teksten er signifikante på $0,01$ -nivå, viser tester på Pearson's r . Dataene våre er på ordinalnivå, derfor er «Spearman's ρ » strengt tatt et mer korrekt korrelasjonsmål å bruke. Signifikanstester på Spearman gir imidlertid samme resultat som for Pearson.

Vi omtaler derfor forskjellene mellom de seks største. Vi omtaler (også) forskjeller mellom fagretninger i den grad de er av en viss størrelse.

I all hovedsak er forskjellene mellom *institusjonene* vi omtaler statistisk signifikante, men forskjellene mellom de omtalte institusjonene og *hele utvalget* (alle institusjonenes totaltall) er ikke nødvendigvis statistisk signifikante.⁸

Verdt å merke er at statistisk signifikans ikke sier noe om hvor stor forskjellen mellom to grupper er, og at en svært liten forskjell kan være signifikant om det er mange respondenter, mens en stor forskjell ikke trenger å være signifikant ved få respondenter.⁹

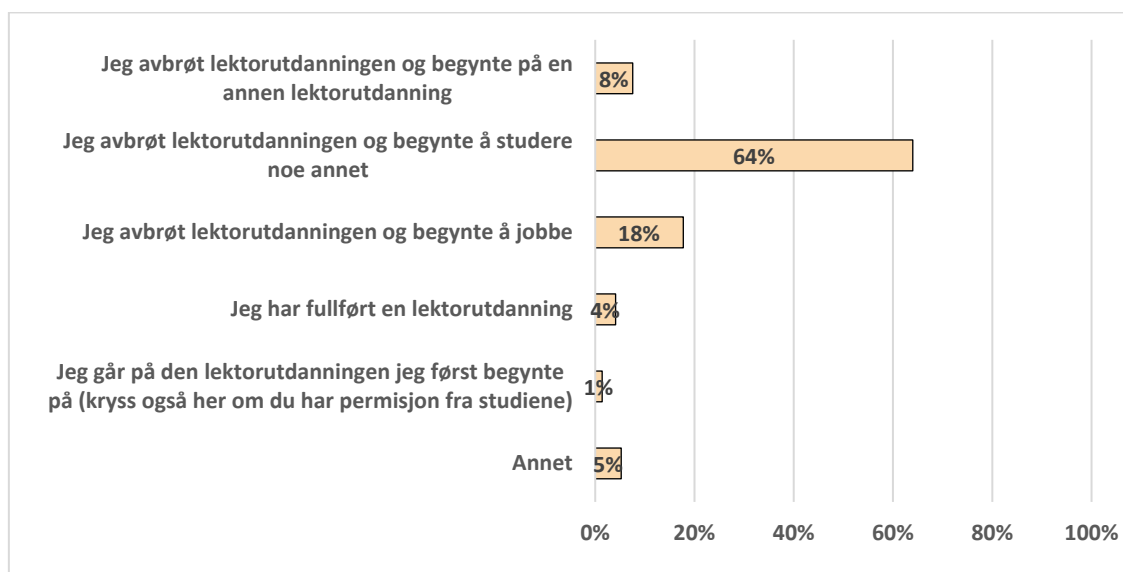
8 Hva gjorde, og hva gjør respondentene?

I dette kapitlet ser vi på svarene fra de innledende bakgrunnsspørsmålene i undersøkelsen.

Hva begynte de frafalte lektorstudentene med?

Det første spørsmålet fanger opp hva respondentene avsluttet studiet til fordel for. Her ble de bedt om å velge den påstanden som passet dem best. Figur 8.1 viser fordelingen av respondenter på dette inngangsspørsmålet.

Figur 8.1 Hva begynte de frafalte med? «Velg den påstanden som passer best». Svarfordeling.

Noen få (åtte) respondenter er tatt ut av datamaterialet og noen er omkodet, basert på svarene de oppga i fritekstfelt tilknyttet dette spørsmålsbatteriet og et senere fritekstfelt. Se **Vedlegg** for mer om dette. De som oppga å ha fullført lektorutdanningen (4 prosent /

⁸ Måling av signifikans er gjort ved bruk av t-tester, med et signifikansnivå på 0,05.

⁹ Statistiske tester tar utgangspunkt i at populasjonen er uendelig (stor), mens vår populasjon er begrenset og kjent. Eksempelvis er 30 svarende *svært få* av en uendelig populasjon, men i vår virkelighet er 30 svarende av 60 i en (del)populasjon *ganske mange*. Det kan derfor sies at testenes krav til signifikans er for strenge.

32 personer) eller som fortsatt går på den lektorutdanningen de begynte på (1 prosent / 9 personer) ble aktivert vekk fra de fleste spørsmålene videre i undersøkelsen.

De fleste frafalte lektorstudentene begynte å studere noe annet; det gjelder 64 prosent (omtrent 500 respondenter). Ytterligere 8 prosent (omtrent 60 respondenter) begynte på en annen lektorutdanning, 18 prosent (omtrent 140 respondenter) begynte å jobbe og totalt 5 prosent oppga å fortsatt gå på lektorutdanningene eller ha fullført den.

Det er, som vist i kapittel 5, ca. 33 prosent frafall totalt (av alle som startet). Dette indikerer eksempelvis at cirka 2,7 prosent av alle som startet bytter til annen lektorutdanning, cirka 21 prosent av de som startet begynte å studere noe annet og cirka 6 prosent av de som startet begynte å jobbe.

Institusjonene

Under viser vi andel som begynte på annen lektorutdanning, begynte å studere noe annet og begynte å jobbe på hver institusjon. I tillegg har noen få fullført, eller går fortsatt på, den lektorutdanningen de begynte på. Disse kategoriene samt «Annet» er ikke vist i tabellen.

Tabell 8.1 «Velg den påstanden som passer best». Svarfordeling per institusjon.

	Begynte på annen lektorutdanning	Begynte å studere noe annet	Begynte å jobbe
HINN (N=19)	11 %	58 %	21 %
MF (N=17)	6 %	29 %	29 %
NMBU (N=24)	0 %	57 %	13 %
Nord (N=14)	14 %	57 %	21 %
NTNU (N=190)	8 %	71 %	11 %
UiT (N=73)	10 %	62 %	18 %
UiA (N=40)	10 %	78 %	10 %
UiB (N=108)	4 %	71 %	14 %
UiO (N=246)	8 %	59 %	24 %
UiS (N=50)	4 %	64 %	20 %
USN (N=10)	10 %	50 %	30 %
Totalt	8 %	64 %	17 %

Om lag 10 prosent av respondentene på flere av institusjonene oppga at de har begynt på en annen lektorutdanning. Verdt å merke seg er at på institusjonene med færrest svarende (se Tabell 4.2) utgjør 10 prosent ned mot én person. Det er også verdt å merke seg at i disse tallene ligger det overganger både til andre lektorutdanninger på samme institusjon og til andre institusjoner.

Andelen som begynte å studere noe annet varierer fra 29 prosent på MF til 78 prosent på UiA. Vi kommer tilbake til de som begynte å studere noe annet senere i rapporten.

Andelen som begynte å jobbe varierer fra 10 prosent til 30 prosent.

Fagretningene

Under viser vi andel som begynte på annen lektorutdanning, begynte å studere noe annet og begynte å jobbe på hver fagretning. I tillegg har noen få fullført, eller går fortsatt på, den lektorutdanningen de begynte på. Disse kategoriene samt «Annet» er ikke vist i tabellen.

Tabell 8.2 «Velg den påstanden som passer best». Svarfordeling per fagretning.

	Begynte på annen lektorutdanning	Begynte å studere noe annet	Begynte å jobbe
Fremmedspråk	7 %	63 %	17 %
Historie/religion	8 %	53 %	23 %
Nordisk	11 %	56 %	21 %
Realfag	5 %	73 %	12 %
Samfunnsfag	8 %	66 %	21 %
Ukjent/diverse	10 %	67 %	13 %
Totalt	8 %	64 %	17 %

Det er jevnt over få (8 prosent) av de frafalte som begynte på en annen lektorutdanning, færrest er det innen realfag (5 prosent).

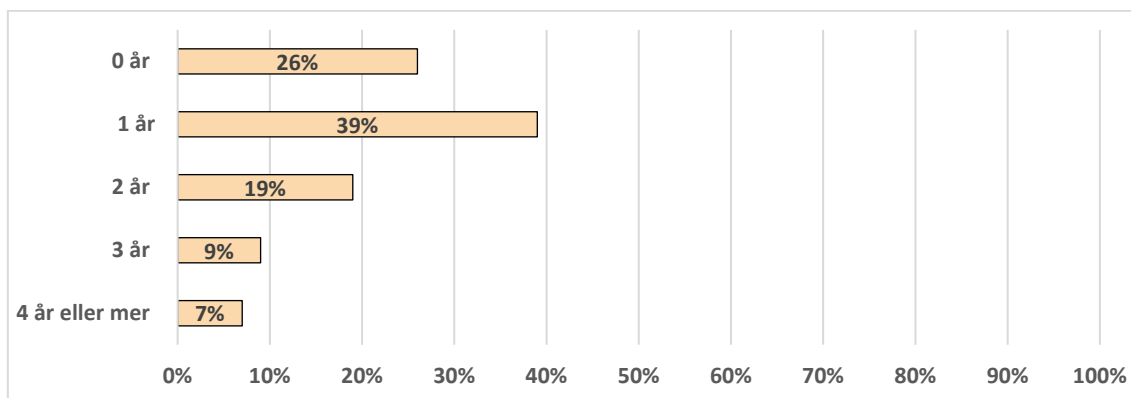
Størst andel som oppga at de begynte å studere noe annet er det på realfag (73 prosent), færrest er det på historie/religion (53 prosent).

Størst andel som oppga at de begynte å jobbe er det på historie/religion (23 prosent), lavest på realfag (12 prosent).

Kategoriene «fullført lektorutdanningen», «går fortsatt på den lektorutdanningen jeg begynte på» og «Annet» er ikke vist i tabellen.

Når falt studentene fra?

Figur 8.2 «Hvor mange studieår gjennomførte du på lektorutdanningen før du sluttet?». Svarfordeling.

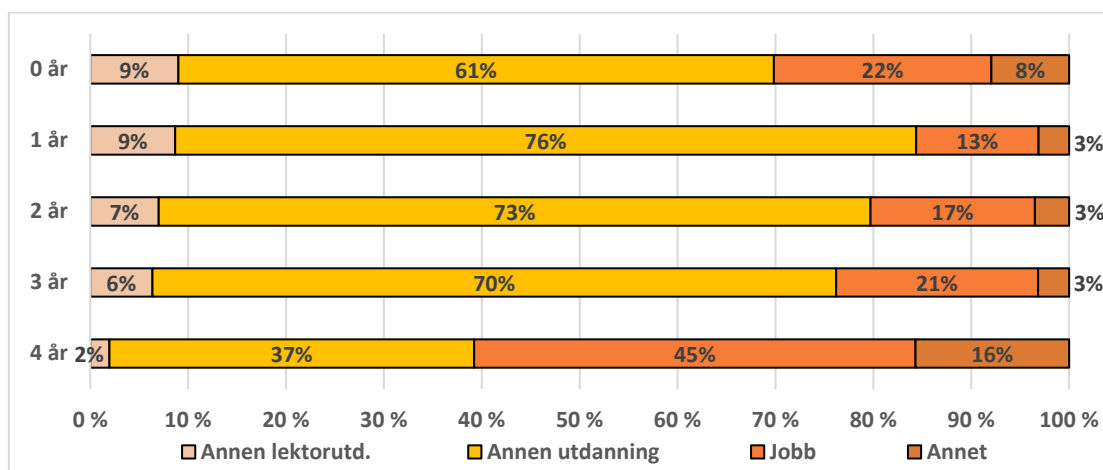

I alt oppga 65 prosent at de gjennomførte ett eller under ett år av lektorutdanningen, mens 19 prosent gjennomførte to studieår, 9 prosent tre studieår. Det var 7 prosent som oppga å ha gjennomført fire år eller mer.

Dette samsvarer svært godt med registerdataene fra NOKUTs kartlegging av lektorutdanningene NOKUT (2019), som blant annet viser at 64 prosent – av de som falt fra – fullførte mindre enn to studieår, mens 16 prosent fullførte tre eller flere studieår.

Vi skal nå se hva de som avbrøt lektorutdanningen gikk til, fordelt på hvor mange studieår de gjennomførte. Vi viser dette i figur 8.3, med svarfordelingen på spørsmålet «Hva avbrøt du til fordel for» (det første spørsmålet i undersøkelsen). Her har vi inkludert de fire største svarkategoriene, svarfordelingen på disse er så brutt ned på hvor mange studieår respondentene har gjennomført, jf. figur 8.2.

Figur 8.3 «Hva avbrøt du til fordel for», fordelt på «Hvor mange studieår gjennomførte du på lektorutdanningen før du sluttet?». Svarfordeling.

En stor andel av de (7 prosentene) som gjennomførte fire år eller mer av lektorutdanningen oppga tidligere i skjemaet at de sluttet på lektorutdanningen og begynte å jobbe (45 prosent) eller at de begynte på et annet studie (37 prosent).

Blant de mange (65 prosent) som sluttet tidlig i utdanningsløpet og gjennomførte henholdsvis null eller ett år er det kun rundt 20 prosent som begynte å jobbe, mens rundt 70 prosent byttet til et annet studieprogram.

Andelen som byttet til en «annen lektorutdanning» er synkende over tid, fra 9 prosent blant de som gjennomførte under ett år til 2 prosent for de som gjennomførte fire år.

Andelen som byttet til en «annen type utdanning» er klart minst (37 prosent) blant de som gjennomførte fire år, nest minst blant de som ikke gjennomførte ett helt år og størst blant de som gjennomførte ett år.

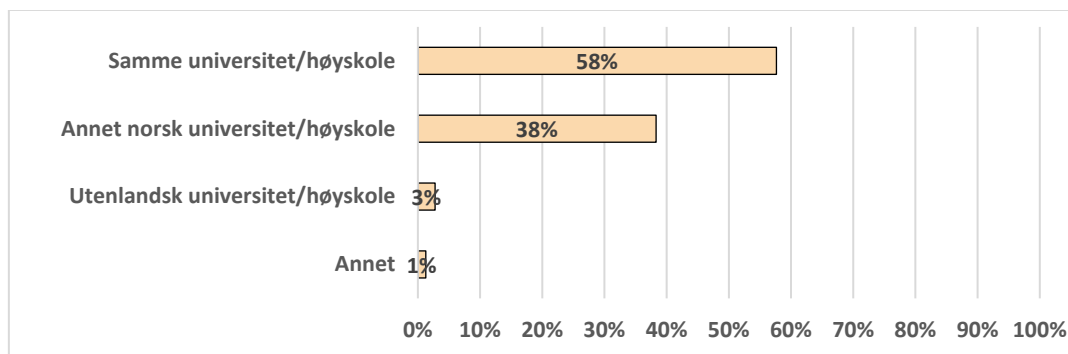
Andelen som «begynte å jobbe» er størst blant de som gjennomførte fire år, nest størst blant de som ikke gjennomførte ett helt år og minst blant de som gjennomførte ett år.

Frafall fordelt på gjennomførte studieår varierer lite mellom *institusjonene* og *fagretningene*, og vises derfor ikke.

Hvilken utdanningsinstitusjon fortsatte de å studere på?

De som tidligere i skjemaet svarte at de begynte å studere noe annet (64 prosent av respondentene), ble stilt spørsmålet «Hvor byttet du studium til?».

Figur 8.4 «Hvor byttet du studium til?». Svarfordeling.

Av disse svarte 58 prosent at de ble værende ved den samme utdanningsinstitusjonen, mens 38 prosent svarte at de byttet til et annet norsk universitet/høyskole, 3 prosent oppga utenlandsk institusjon.

Institusjonene

Blant de seks institusjonene med flest respondenter varierer andelen som begynte på et nytt studium på *samme* universitet/høyskole fra 45 prosent på UiO til 72 prosent på NTNU. Andelen som begynte på et nytt studium på *annet* norsk universitet/høyskole varierer fra 26 prosent på NTNU til 49 prosent på UiO.

Fagretningene

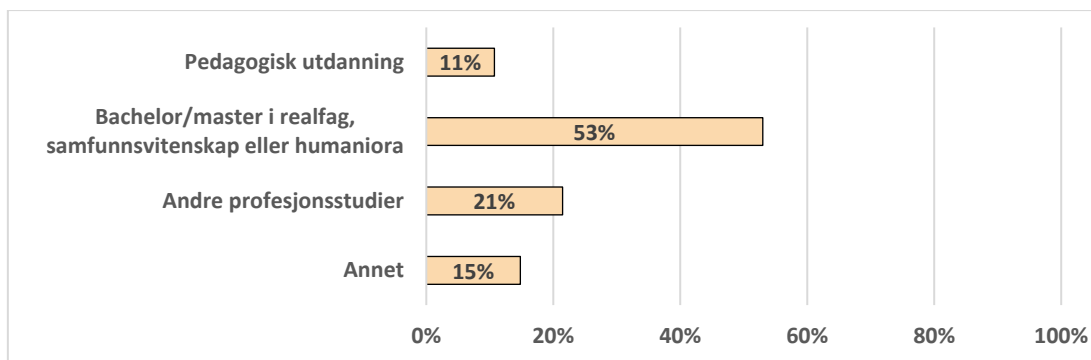
Forskjellene er ikke store, men her omtales de største: Størst andel overgang til *samme* universitet er det i realfag (65 prosent), lavest i samfunnsfag (49 prosent). Størst andel overgang til *annen* institusjon er det i nordisk og samfunnsfag (46 prosent), lavest i realfag (29 prosent).

Hva slags utdanning byttet de til?

De som svarte at de begynte å studere noe annet ble også spurt om hva de byttet til. De kunne velge mellom 1) «Førskolelærerutdanning», 2) «Grunnskolelærerutdanning», 3) «Annen pedagogisk utdanning», 4) «Bachelor i realfag, samfunnsvitenskap eller humaniora», 5) «Master i realfag, samfunnsvitenskap eller humaniora», 6) «Andre profesjonsstudier» og 7) «Annet».

For å lage større kategorier er de tre første slått sammen til «Pedagogisk utdanning». Blant disse oppga cirka 40 respondenter «Grunnskolelærer», 16 «Annen pedagogisk utdanning» og bare 3 «Førskolelærer». Kategori fire og fem ble slått sammen til «Bachelor/master i realfag, samfunnsvitenskap eller humaniora». I kategorien «Andre profesjonsstudier» ligger blant annet sykepleie, andre helsefag, ingeniør, økonomi og administrasjon.

Figur 8.5 «Hva byttet du til?». Svarfordeling.

«Pedagogisk utdanning» utgjør 11 prosent av de som byttet utdanning og «Andre profesjonsstudier» utgjør 21 prosent. Om lag halvparten (53 prosent) av respondentene oppga at de byttet til en bachelor eller master i realfag, samfunnsvitenskap eller humaniora. Disse har trolig i stor grad gått over til videre studier i disiplinene sine.

Institusjonene

Blant de seks institusjonene med flest respondenter varierer andelen som begynte på en annen pedagogisk utdanning fra 2 prosent på UiT til 14 prosent på UiO.

Andelen som oppga at de begynte på disiplinstudium (i realfag, samfunnsfag eller humaniora) varierer fra 36 prosent på UiT til over 60 prosent på NTNU, UiA og UiS.

Andelen som oppga at de begynte på andre profesjonsstudier varierer fra 8 prosent på UiS til 29 prosent på UiT.

Fagretningene

Andelen som begynte på en annen pedagogisk utdanning, varierer fra 6 prosent på samfunnsfag til 15 prosent på fremmedspråk.

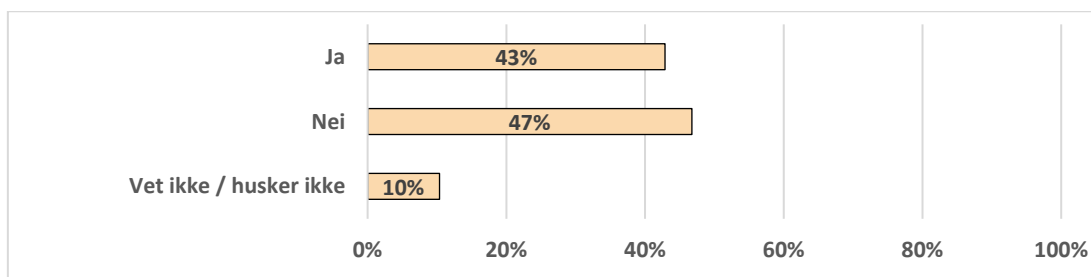
Andelen som oppga at de begynte på disiplinstudium (i realfag, samfunnsfag eller humaniora) varierer fra 42 prosent på historie/religion til 61 prosent på realfag.

Andelen som oppga at de begynte på andre profesjonsstudier varierer fra 19 prosent på samfunnsfag og nordisk til 24 prosent på realfag.

Fikk de innpasset studiepoeng fra lektorutdanningen?

Respondentene som svarte at de begynte å studere etter at de sluttet på lektorutdanningen fikk spørsmålet «Fikk du innpasset studiepoeng fra lektorutdanningen i ditt nye studium?».

Figur 8.6 «Fikk du innpasset studiepoeng fra lektorutdanningen i ditt nye studium?».
Svarfordeling.

43 prosent av disse respondentene fikk innpasset studiepoeng fra lektorutdanningen, 47 prosent ikke. Andel med innpassing av studiepoeng varierer etter type utdanning de byttet til:

- Grunnskolelærerutdanning: 12 prosent fikk innpasset
- Disiplinstudier: 69 prosent fikk innpasset
- Andre profesjonsstudier: 26 prosent fikk innpasset

Tallene ovenfor kan støtte opp om en teori om at mange går over til disiplinfagene sine, og at fenomenet «innpassing» kan være med å bidra til at så mange velger å gjøre det.

Innpassing er mer vanlig jo flere studieår man har gjennomført på lektorutdanningen: Andelen «Ja» øker jevnt fra 46 prosent for de som har gjennomført ett studieår til 73 prosent for de som har gjennomført fire studieår. Andelen «Nei» synker tilsvarende, mens andelen «Vet ikke / husker ikke» synker også jevnt med antall gjennomførte studieår, fra 17 prosent for ett til 0 prosent for fire studieår. Dette er ikke unaturlig, all den tid de som har fullført flere studieår har flere studiepoeng de potensielt kan innpasse.

Innpassingen blant de som ble disiplinstudenter er altså mye høyere enn for andre utdanningstyper. De som gikk over til disiplinstudier har i gjennomsnitt fullført litt flere studieår enn de som gikk over til andre typer utdanninger, men forskjellen er så liten at den i liten grad kan forklare den store andelen som fått innpassing blant dem.

Institusjonene og fagretningene

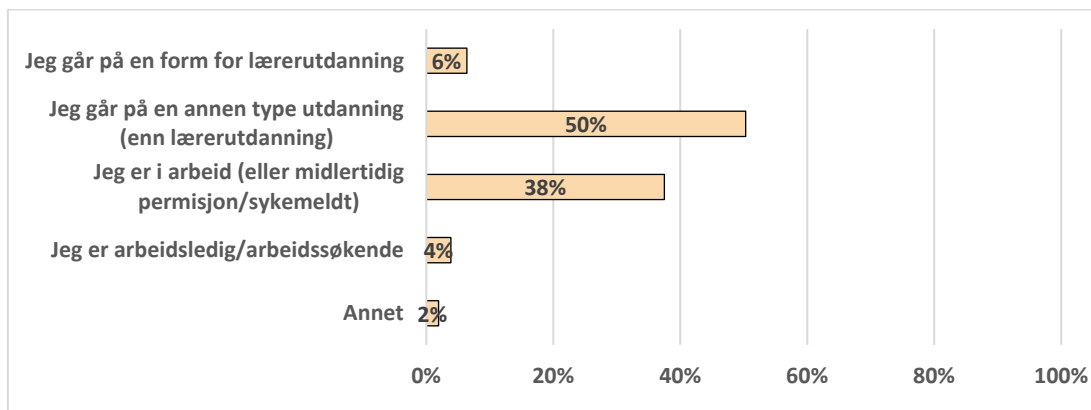
Andelen som fikk innpasset studiepoeng varierer mellom (de største) institusjonene. På NTNU fikk hele 84 prosent innpassing, de fleste av disse begynte på disiplinstudier. På UiO er andelen 36 prosent. På de andre institusjonene ligger andelen rundt 50 prosent.

Det er bare små forskjeller mellom fagretningene.

Hva gjør de frafalte nå?

De som *ikke* svarte at de gikk på samme lektorutdanning eller begynte på en annen lektorutdanning fikk spørsmålet «Hva er din hovedaktivitet nå?». Her hadde man muligheten til å skrive i fritekstboks, og basert på dette har svar som passet inn i øvrige kategorier blitt omkodet dit. Totalt besvarte nesten 700 dette spørsmålet.

Figur 8.7 «Hva er din hovedaktivitet nå?». Svarfordeling.

De fleste respondenter oppga at de enten går på en annen type utdanning enn lærerutdanning (50 prosent) eller er i arbeid (38 prosent).

Institusjonene

Blant de seks institusjonene med flest respondenter varierer andelen som går på en form for *lærerutdanning* lite; fra 4 til 11 prosent. Andelen som går på en *annen type utdanning* (enn lærerutdanning) varierer fra rundt 40 prosent på UiS og UiO til over 60 prosent på UiA og UiB. Andelen *i arbeid* varierer fra rundt 20 prosent på UiA og UiB til nesten 50 prosent på UiO.

Fagretningene

Andelen som går på en form for *lærerutdanning*, varierer fra 2 prosent på samfunnsfag til 10 prosent på historie/religion. Andelen som går på en *annen type utdanning* (enn lærerutdanning) varierer svært lite. Andelen *i arbeid* varierer fra 30 prosent på fremmedspråk til 47 prosent på samfunnsfag.

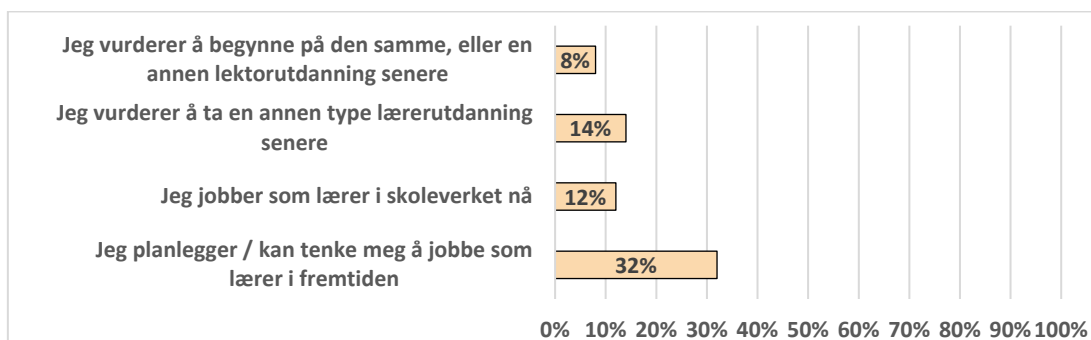
Vurderer de frafalte likevel å jobbe som lærer?

Respondentene som oppga (tidligere i undersøkelsen) noe annet enn at de begynte på en annen lektorutdanning og som ikke nå går på en form for lærerutdanning, fikk fire spørsmål (påstander) om sitt forhold til lærerutdanning/læreryrket.

De som besvarte er dermed personer som går på en annen type utdanning enn en lærerutdanning eller som er i arbeid. Totalt dreier det seg om rundt 600 respondenter.

Den innledende teksten over påstandene var «Passer noen av følgende påstander for deg? Flere kryss er mulig.». Det var ett avkrysningsfelt tilknyttet hver av de fire påstandene:

- Jeg vurderer å begynne på den samme, eller en annen lektorutdanning senere
- Jeg vurderer å ta en annen type lærerutdanning senere
- Jeg jobber som lærer i skoleverket nå
- Jeg planlegger / kan tenke meg å jobbe som lærer i fremtiden

Figur 8.8 Vurderinger av en fremtid i lærerprofesjonen. Andel kryss på hver påstand.

Blant de 600 oppga 8 prosent at «Jeg vurderer å begynne på den samme, eller en annen lektorutdanning senere». Videre oppga 14 prosent at «Jeg vurderer å ta en annen type lærerutdanning senere», 12 prosent oppga at «Jeg jobber som lærer i skoleverket nå» og 32 prosent at «Jeg planlegger / kan tenke meg å jobbe som lærer i fremtiden».

Det var 80 personer som krysset av for flere av de fire alternativene. Blant de cirka 60 som jobber som lærer nå, vurderer 16 prosent å ta en lektorutdanning, 11 prosent å ta en annen type lærerutdanning.

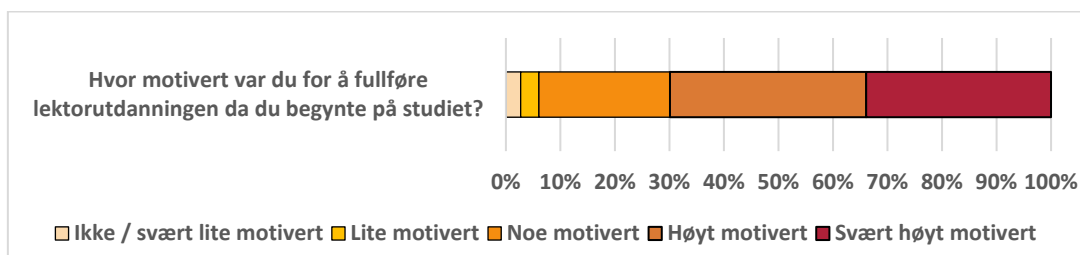
Totalt sett gir dette et bilde av at en betydelig andel av dem som sluttet på lektorutdanningen uten å begynne på en annen lærerutdanning, vurderer å begynne på en lærerutdanning i framtiden eller de jobber / vurderer å jobbe i skoleverket.

9 Om å starte på lektorutdanningen

I dette kapitlet presenterer vi den delen av undersøkelsen som handler om å starte på en lektorutdanning: hva var studentenes motivasjoner ved oppstart, hvor sikre var de på valget, ville de bli lærer og hvor motiverte var de?

9.1 Hvor motiverte var respondentene da de startet?

Vi ba respondentene besvare spørsmålet «Hvor motivert var du for å fullføre lektorutdanningen da du begynte på studiet?» Det var fem svarkategorier, fra «Ikke / svært lite motivert» til «Svært høyt motivert». I tillegg kom kategorien «Vet ikke / husker ikke». Spørsmålene gikk til alle respondentene, om lag 700 har besvart dem.

Figur 9.1 «Hvor motivert var du for å fullføre lektorutdanningen da du begynte på studiet?». Svarfordeling.

70 prosent oppga at de var høyt eller svært høyt motiverte, bare 7 prosent oppga at de var svært eller lite motivert. Midtkategorien er her ganske stor, 24 prosent.

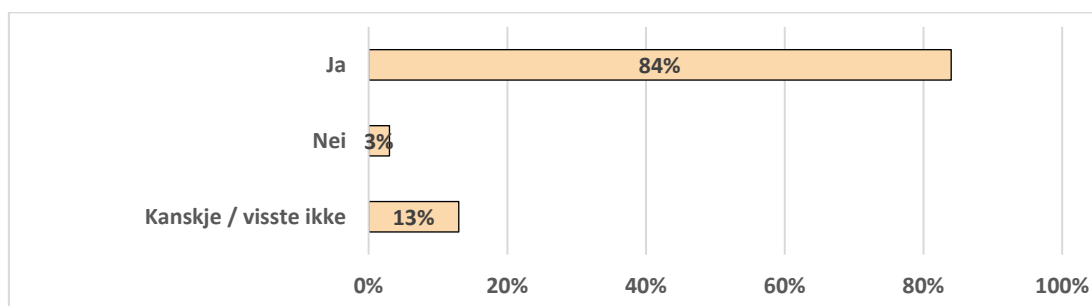
Det er svært små forskjeller mellom institusjonene og mellom fagretningene.

9.2 Så de for seg å jobbe som lektor i skoleverket?

Vi stilte spørsmålet «Da du startet på lektorutdanningen, så du for deg å jobbe som lektor i skoleverket?» Alle respondentene fikk spørsmålet, rundt 700 svarte på det.

Her svarte 84 prosent «Ja», 3 prosent «Nei» og 13 prosent «Kanskje / visste ikke». Det er lite variasjon mellom institusjonene og mellom fagretningene.

Figur 9.2 «Da du startet på lektorutdanningen, så du for deg å jobbe som lektor i skoleverket?». Svarfordeling.

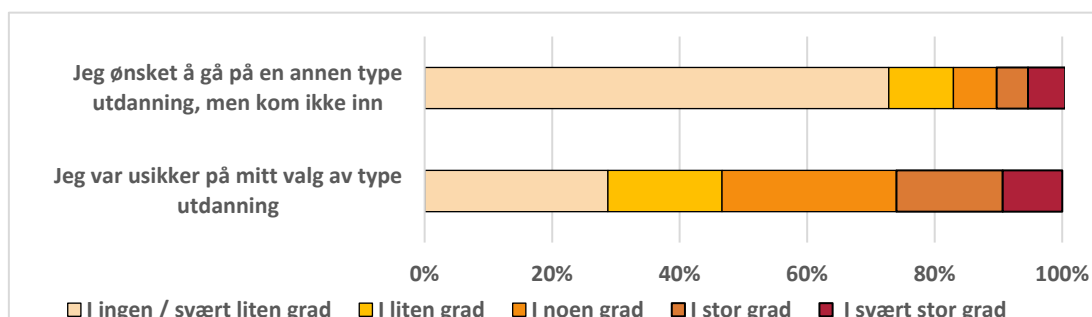

9.3 Om valget av type utdanning

Respondentene ble bedt om å ta stilling til i hvilken grad to påstander om valg av type utdanning stemmer. Nesten 700 respondenter besvarte.

Den innledende teksten over påstandene var «Tenk på tiden før du startet på lektorutdanningen: I hvilken grad stemmer dette for ditt valg av utdanning?». Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». Det var ingen «Vet ikke»-kategori.

Figur 9.3 «I hvilken grad stemmer dette for ditt valg av utdanning?». Svarfordeling

Respondentene ble altså bedt å vurdere – relativt til andre utdanninger – deres valg av lektorutdanning. Andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» var 11 prosent på påstanden «Jeg ønsket å gå på en annen type utdanning, men kom ikke inn», 26 prosent på

«Jeg var usikker på mitt valg av type utdanning». Andelen som svarte «I Ingen / svært liten grad» eller «I liten grad» var henholdsvis 83 og 47 prosent.

En viss grad av usikkerhet kan alle, trolig også veldig motiverte studenter ha, så en andel på 26 prosent som svarer i stor / svært stor grad skal kanskje ikke anses som høy. Respondentene kan jo legge mye inn i begrepet «usikker på». Den store andelen som oppga i liten grad å være usikker (47 prosent) harmonerer ganske godt med et annet funn i datagrunnlaget; at de aller fleste (60 prosent av de frafalte studentene) hadde lektorutdanning som førsteprioritet ved søkning.

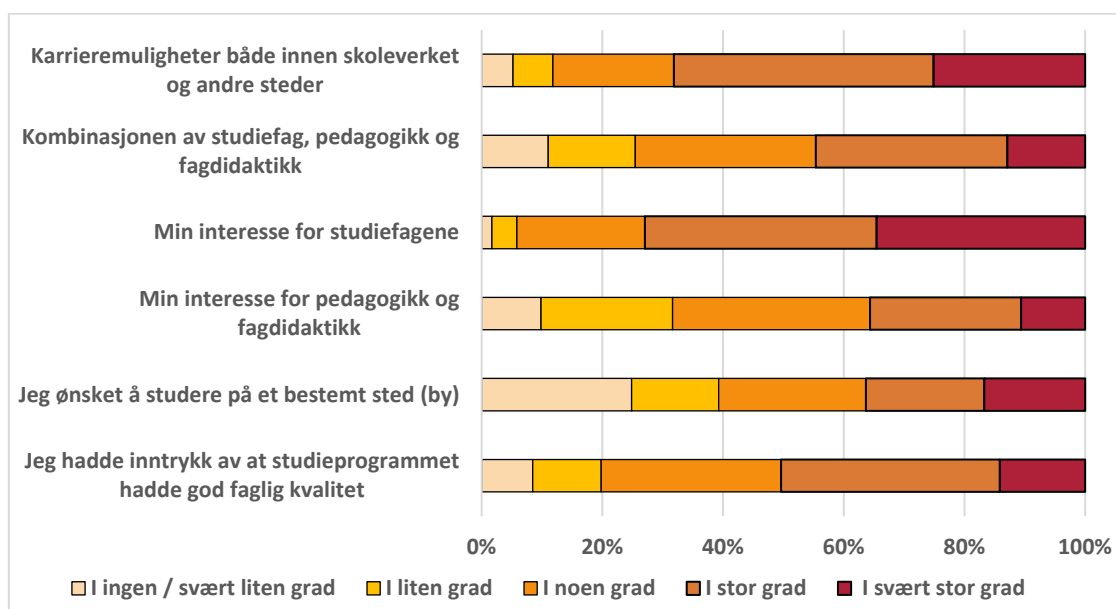
En forklaring til den lave graden av enighet i den første påstanden kan være at de fleste lektorstudentene har så høye karakterer fra VGS at de ville kommet inn på svært mange andre utdanninger: Bisetningen «men kom ikke inn» er altså irrelevant for mange og gjør at mange svarte «I Ingen / svært liten grad».

Det er bare små forskjeller mellom institusjonene og fagretningene.

9.4 Motivasjon for å starte – årsaker ved lektorutdanningen

Respondentene ble bedt om å ta stilling til en rekke påstander om hva som var viktig for valg av utdanning: «Tenk på tiden før du startet på lektorutdanningen: I hvilken grad var det følgende viktig for ditt valg av utdanning? *Med studiefag mener vi disiplinfagene dine (ofte kalt fag 1 og fag 2).*» Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». Det var ingen «Vet ikke»-kategori.

Figur 9.4 «I hvilken grad var det følgende viktig for ditt valg av utdanning?» Svarfordeling.

To av påstandene fremstår som viktigst for respondentene, med omtrent 70 prosent som oppga at dette i stor eller svært stor grad var viktig for dem. Det er «Min interesse for studiefagene» og «Karrieremuligheter både innen skoleverket og andre steder». De minst viktige av de seks påstandene var «Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk» og «Jeg

ønsket å studere på et bestemt sted (by)». Omtrent 35 prosent oppga at dette var viktig. Dette gir et inntrykk av at studiefagene var viktigere enn mye annet ved valg av utdanning. Svært få oppga at noen av påstandene i liten grad var viktige for dem. Påstanden som flest tilla lite betydning var «studere et bestemt sted», med 39 prosent.

Sammenlagt gir dette et inntrykk av at flere forhold telte tungt for valget deres. De fleste respondentene oppga da også at flere av disse årsakene var viktige for deres valg: Det var bare 5 prosent av respondentene som tilla ingen av påstandene svært stor eller stor viktighet. Tilsvarende tall for én til to påstander er 31 prosent, tre til fire påstander 45 prosent, flere enn fire påstander 19 prosent.

Det er sterkest korrelasjon mellom påstandene «Kombinasjonen av studiefag, pedagogikk og fagdidaktikk» og «Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk» (0,52). Videre er korrelasjonen mellom «kombinasjonen av studiefag etc.» og «Min interesse for studiefagene» 0,36, og mellom «Karrieremuligheter både innen skoleverket og andre steder» og «Kombinasjonen av studiefag, pedagogikk og fagdidaktikk» 0,37. De nevnte parene av påstander om betydningen for valget av lektorutdanning «henger sammen» rent tematisk, og det er ikke overraskende å finne en viss sammenheng mellom dem.¹⁰

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.¹¹

- Min interesse for studiefagene: Spenner fra 69 prosent som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på NTNU, til 88 prosent på UiA.
- Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk: Fra 21 prosent på UiB og 30 prosent på NTNU, til rundt 45 prosent på UiO og UiT.
- Jeg hadde inntrykk av at studieprogrammet hadde god faglig kvalitet: Fra 24 prosent på UiS, til 57 prosent på UiB.

Fagretningene

Det er bare små forskjeller mellom fagretningene.

9.5 Motivasjon for å starte – årsaker ved lektoryrket

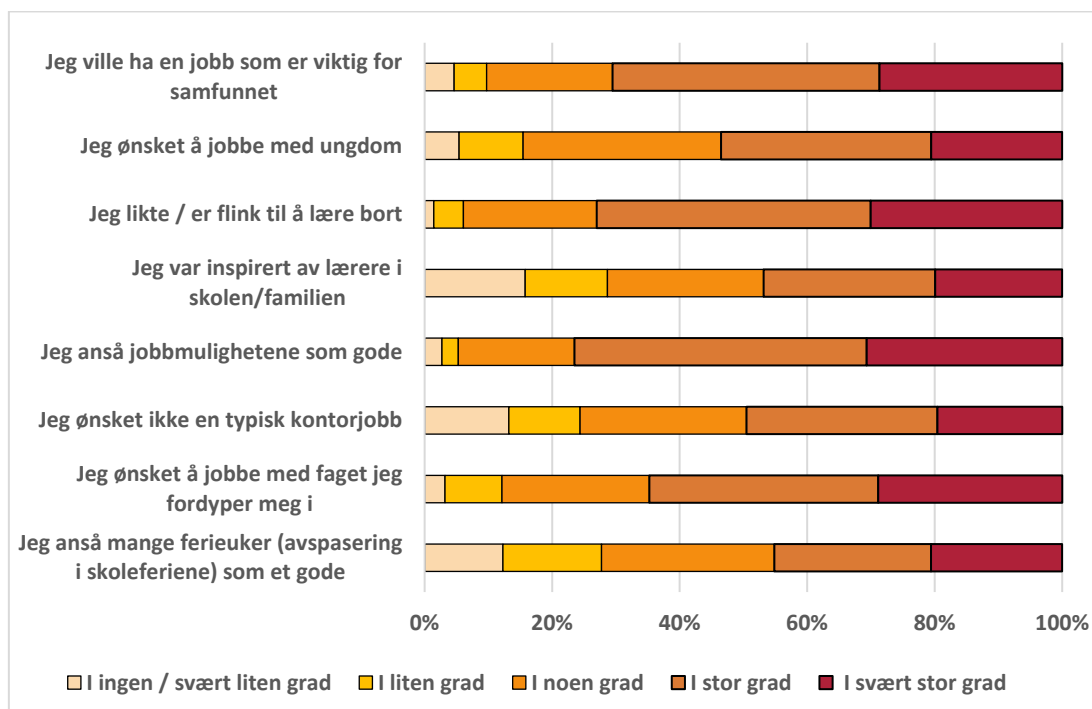
Påstandene som omhandler lektoryrket gikk bare til de som tidligere hadde valgt «Ja» eller «Kanskje / visste ikke» på spørsmålet «Da du startet på lektorutdanningen, så du for deg å jobbe som lektor i skoleverket?» De få (bare 23) som svarte «Nei» på spørsmålet fikk ikke mulighet til å besvare disse påstandene.

Respondentene ble bedt om å ta stilling til i hvilken grad en rekke påstander om det å være lektor stemmer: «Tenk på tiden før du startet på lektorutdanningen: I hvilken grad stemmer dette om ditt ønske om å bli lektor? *Med studiefag mener vi disiplinfagene dine (ofte kalt fag 1 og fag 2).*» Det var fem svarkategorier; fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». Det var ingen «Vet ikke»-kategori.

¹⁰ For mer om korrelasjoner, se kapittel 7.

¹¹ For mer om statistisk signifikante forskjeller mellom grupper, se kapittel 7.

Figur 9.5 «I hvilken grad stemmer dette om ditt ønske om å bli lektor?» Svarfordeling.

Alle påstandene fremstår som viktige for rundt halvparten eller et klart flertall av respondentene, da mange oppga at dette i stor eller svært stor grad var viktig for dem. Størst andel, 77 prosent, er det på «Jeg anså jobbmulighetene som gode». Men også «Jeg likte / er flink til å lære bort», «Jeg ville ha en jobb som er viktig for samfunnet» og «Jeg ønsket å jobbe med faget jeg fordyper meg i» er viktig for flertallet.

De minst viktige påstandene var «Jeg anså mange ferieuken (avspasering i skoleferiene) som et gode» og «Jeg var inspirert av lærere i skolen/familien». Likevel oppga nesten halvparten, rundt 45 prosent, at dette var viktig.

Respondentene uttrykker jevnt over noe større grad av enighet til disse påstandene enn til påstandene om forhold ved lektorutdanningen, jf. kapittel 9.4. Det er en indikasjon på at ulike årsaker knyttet til *lektoryrket* veier noe tyngre for valget av lektorutdanning enn årsaker knyttet til *lektorutdanningen*.

De fleste respondentene oppga at flere av disse åtte årsakene var viktige for deres valg om å starte: Det var bare 13 prosent av respondentene som tillot to eller færre av påstandene svært stor eller stor viktighet. Tilsvarende tall for tre til fire påstander 29 prosent, fem til seks påstander 41 prosent og flere enn seks påstander 18 prosent.

I tillegg til påstandene som vises i figuren over kunne de krysse av for påstanden «Annet, spesifiser gjerne på neste side». Av de 272 som svarte på denne påstanden, valgte bare 11 prosent «I stor grad» eller «I svært stor grad». Vi kan dermed anta at de andre påstandene som ble presentert for respondentene i stor grad dekker ulike motivasjoner for å starte på lektorutdanning og for å bli lektor.

Sterkest korrelasjon er det mellom påstandene «Jeg ønsket å jobbe med ungdom» og «Jeg ville ha en jobb som er viktig for samfunnet» (0,45), som jo tematisk sett er beslektet ved at

den andre er så generell at den kan romme meningsinnholdet i den første. Korrelasjonen mellom de fleste andre påstandene ligger mellom 0,20 og 0,35.

I tillegg er det en viss korrelasjon mellom påstanden i dette spørsmålsbatteriet om «jobbe med faget jeg fordyper meg i» og påstanden fra forrige batteri «Min interesse for studiefagene». Tilsvarende er det for de to påstandene «Jeg ønsket å jobbe med ungdom» og «Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk» (0,42) og de to påstandene «Jeg anså jobbmulighetene som gode» og «Karrieremuligheter både innen skoleverket og andre steder» (0,40).

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.

- Jeg ønsket ikke en typisk kontorjobb: Spenner fra 37 prosent som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på UiB, til 61 prosent på UiA.
- Jeg likte / er flink til å lære bort: Fra rundt 60 prosent på UiA og UiB, til rundt 80 prosent på UiT og UiO.

Fagretningene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de største fagretningene.

- Jeg anså mange ferieuker (avspasering i skoleferiene) som et gode: Fra 37 prosent på Samfunnsfag, til 59 prosent på Historie/religion.

9.5.1 Kommentarer om ønsket om å bli lektor

Fritekstfeltet ga respondentene muligheten til å oppgi *andre årsaker* til at de ønsket å bli lektor, eller til å utdype årsakene de hadde krysset av for. 48 respondenter brukte fritekstfeltet.

Svarene var varierte. 4 kommenterte at lønnen var god. 4 kommenterte at de var blitt anbefalt lektoryrket eller lektorutdanningen av sine egne lærere, familie eller kjente. 10 kommentarer fremstilte valget av lektorutdanningen som nokså tilfeldig. Her er to eksempler:

- «Kom ikke på noe annet jeg ville, føler ikke jeg har hatt en drøm eller et mål å oppnå, tok noe jeg antok kom til å bli lett»
- «Jeg hadde gode karakterer fra videregående og lektorutdanningen hadde høyere snitt enn vanlig historie. Hadde jobbet hardt for de karakterene og ville ikke kaste de bort.»

9.6 Årsaker for å starte på lektorutdanning – oppsummert

Vi kartla årsaker til – og andre forhold rundt – å starte på lektorutdanningen ved hjelp av:

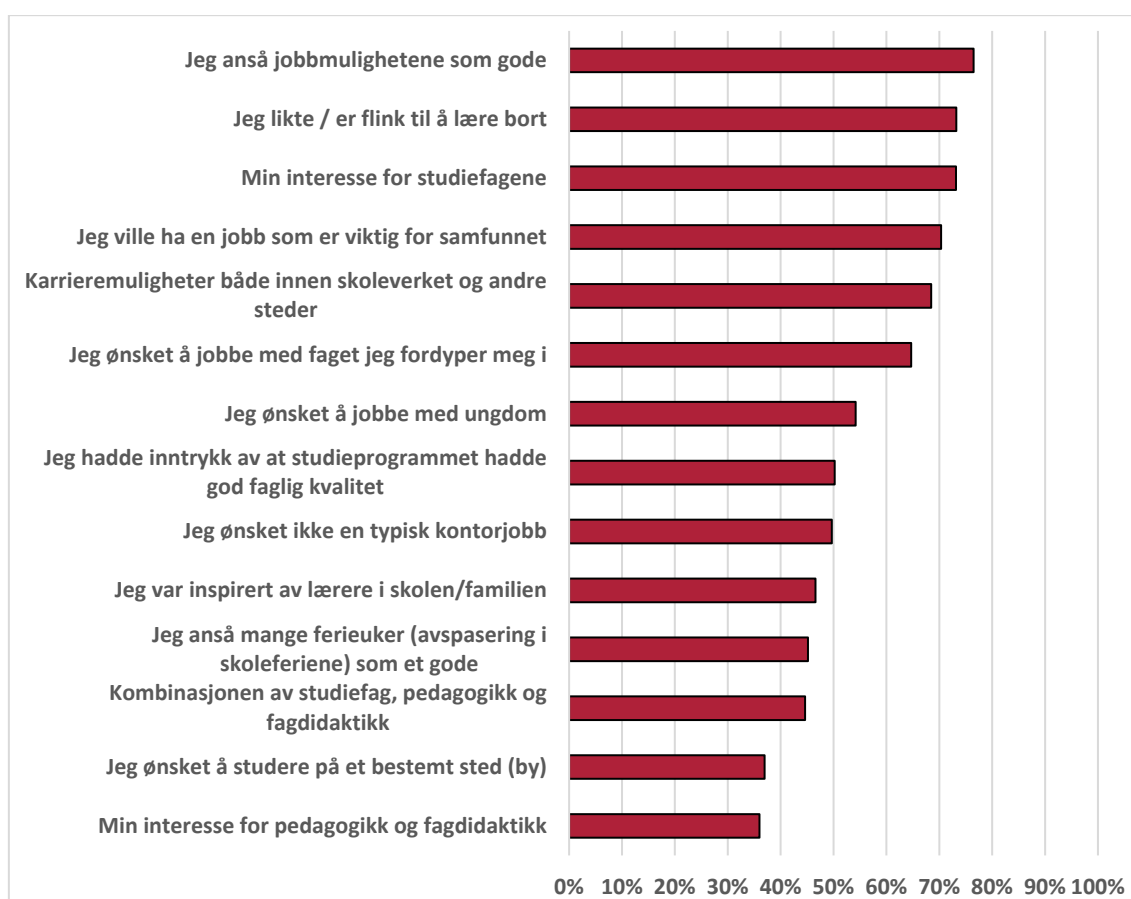
- To påstander der respondentene ble bedt å vurdere – relativt til andre type utdanninger – deres valg av lektorutdanning.

- Mange påstander om mulige årsaker, både om forhold ved lektorutdanningen og ved lektoryrket. Vi ba respondentene angi i hvor stor grad årsakene var viktige eller i hvor stor grad de stemmer.
- Spørsmålet «Da du startet på lektorutdanningen, så du for deg å jobbe som lektor i skoleverket?».
- Ett fritekstfelt der vi ba om utdypninger og eventuelle andre årsaker.

Bare et mindretall (26 prosent) var usikre på sitt valg av lektorutdanning og bare 11 prosent ønsket egentlig å gå på en annen type utdanning. Og de aller fleste så for seg å jobbe som lektor i skoleverket da de startet.

Figuren under viser andel som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på hver av *alle* påstandene om årsaker til å starte på lektorutdanningen.

Figur 9.6 Årsaker til å velge lektorutdanning. Andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad».

Når vi ser samlet på påstandene i de to batteriene med årsaker, kommer seks ut med «høyest score» og dermed som de viktigste årsakene:

- Jeg anså jobbmulighetene som gode
- Jeg likte / er flink til å lære bort
- Min interesse for studiefagene
- Jeg ville ha en jobb som er viktig for samfunnet

- Karrieremuligheter både innen skoleverket og andre steder
- Jeg ønsket å jobbe med faget jeg fordypet meg i

På disse påstandene sa rundt 70 prosent seg «I stor grad» eller «I svært stor grad» enige i at det var viktig for dem, mens bare 6 til 12 prosent oppga «I Ingen / svært liten grad» eller «I liten grad». Om lag halvparten oppga å være i stor grad enig i mange andre av påstandene. Både faglig interesse, interesse for å lære bort, karrieremuligheter og lyst til å bidra i samfunnet teller altså tungt for mange. De to minst viktige årsakene, «Jeg ønsket å studere på et bestemt sted (by)» og «Min interesse for pedagogikk og fagdidaktikk», har en viss «oppslutning»: Om lag en tredjedel mener det var i stor grad var viktig for dem.

Samlet sett gir dette et bilde av at forhold både ved yrket og ved utdanningen er viktige motivasjoner for å starte, dog kan det se ut som om forhold rundt yrket teller tyngst.

Det er flere forhold som har stor betydning for mange av respondentene. Blant de som besvarte begge spørsmålsbatteriene, var det 69 prosent som oppga stor grad av viktighet på sju eller flere påstander. At flere forhold har betydning, vitner også de mange sterke/moderate korrelasjonene mellom flere av påstandene om.

Svært få benyttet seg av fritekstfeltet der andre årsaker kunne oppgis, noe som indikerer at våre påstander dekker de viktigste årsakene for de aller fleste.

9.7 Samsvar med tidligere undersøkelser?

Funnene fra Pedagogstudentenes motivasjonsundersøkelse blant lektorstudenter (og andre lærerstudenter) (2019) samsvarer i stor grad med våre. Merk at Pedagogstudentenes undersøkelse omfattet fortsatt aktive lektorstudenter, ikke tidligere lektorstudenter. De viktigste årsakene som da ble funnet gjenspeiles altså i funnene våre, noe som er naturlig da undersøkelsene hadde til dels like spørsmål og ble gjennomført med bare to års mellomrom. På topp kommer blant annet ønsket om å bidra i samfunnet, jobbsikkerhet og interesse for å lære bort. I tillegg la vi til påstanden «Min interesse for studiefagene», som mange av respondentene våre vektla.

10 Opplevelse av det første studieåret

Respondentene ble forelagt tolv påstander om første studieår, fordelt på tre spørsmålsbatterier. Innledende tekst over påstandene var «Her kommer noen sett med spørsmål om hvordan du opplevde det *første studieåret* som lektorstudent. *Med profesjonsfag mener vi fag/emner innen fagdidaktikk og pedagogikk. Med studiefag mener vi disiplinifagene dine (ofte kalt fag 1 og fag 2).*»

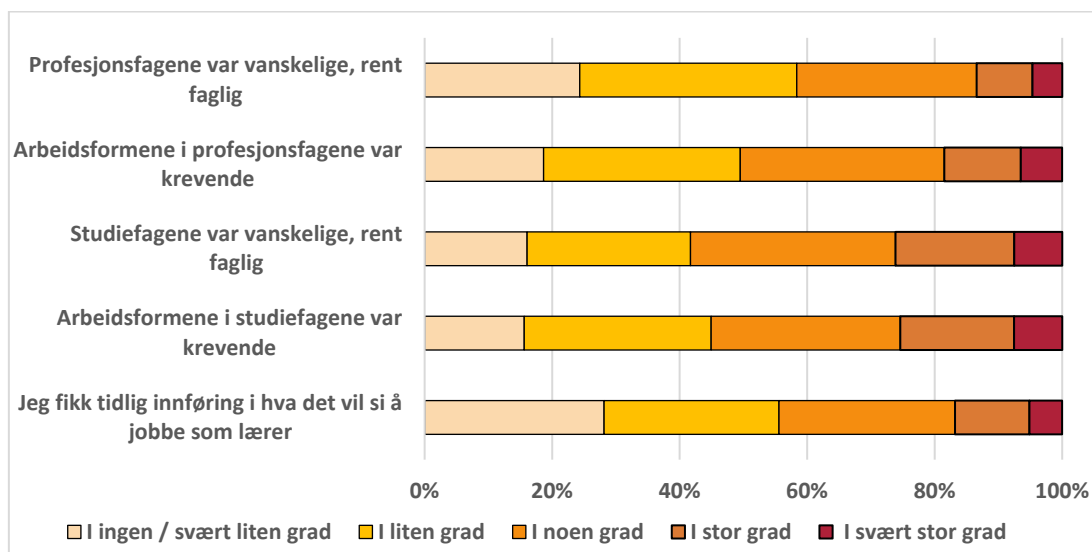
Spørsmålene gikk til alle respondentene, om lag 650 har besvart dem.

Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». I tillegg kom kategorien «Vet ikke / hadde ikke i første studieår», som ikke inngår i beregningene av svarfordeling. Andelen «Vet ikke / hadde ikke i første studieår» er ganske høy på en del påstander, opp mot 23 prosent. Dette gjelder påstandene om *profesjonsfag*, som mange av respondentene ikke hadde noe befatning med i det første studieåret.

Mye av frafallet skjer tidlig i studieløpet, det viser blant annet NOKUTs kartlegging av lektorutdanningen (NOKUT 2019). Blant respondentene i denne undersøkelsen finner vi samme mønster (figur 8.2). Og forhold ved studiene er blant årsakene til å slutte på lektorutdanningen. Derfor er det relevant å spørre om studentenes erfaringer fra første studieår, som de fleste av de frafalte kan uttale seg om og som kan ha bidratt til beslutningen om å slutte.

Vi la først frem fem påstander som kan sies å dreie seg om faglige forhold ved lektorutdanningen.

Figur 10.1 «Hvordan opplevde du det første studieåret som lektorstudent? – faglige forhold» Svarfordeling.

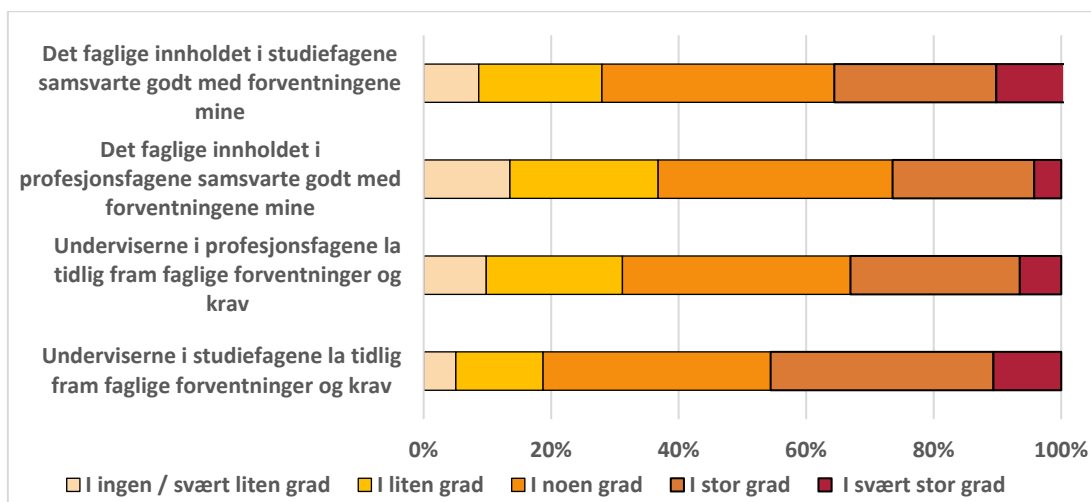
Relativt få, 13 prosent, oppga at «Profesjonsfagene var vanskelige, rent faglig», mens bare 18 prosent oppga at «Arbeidsformene i profesjonsfagene var krevende». Tilsvarende tall på påstandene om studiefagene er 26 prosent og 25 prosent. De færreste opplevde altså at fagene var vanskelige eller at arbeidsformene var krevende. Bare 17 prosent oppga at «Jeg fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen». På disse påstandene er andelen «I Ingen / svært liten grad» eller «I liten grad» opp mot 50 prosent.

Vi har sjekket for korrelasjoner mellom påstandene og finner som forventet ganske høye verdier på påstander som omhandler det samme. Dette gjelder for eksempel blant påstandene om vanskelige og krevende fag.

Vi la deretter frem fire påstander om forventninger, både egne forventninger og undervisernes forventninger – slik man opplevde de ble stilt.

Figur 10.2 «Hvordan opplevde du det første studieåret som lektorstudent? – forventninger» Svarfordeling.

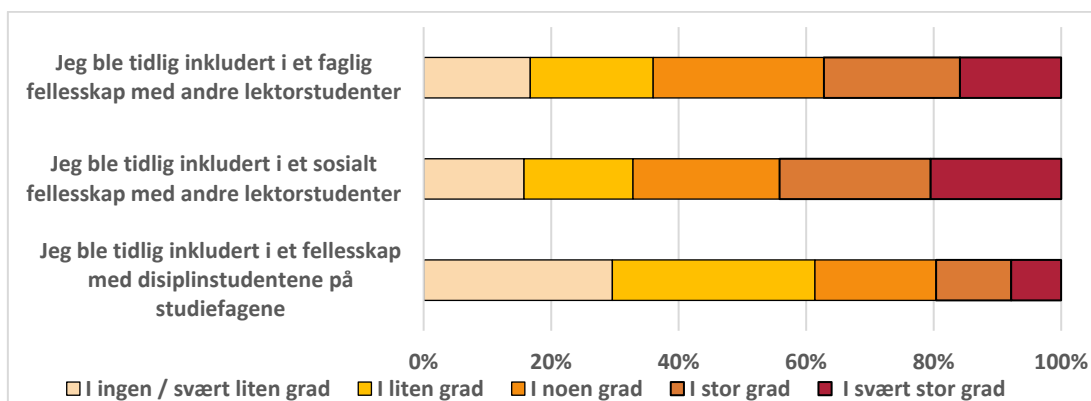
46 prosent er i stor grad enige i at «Underviserne i studiefagene la tidlig fram faglige forventninger og krav», mens 33 prosent er enige i at «Underviserne i profesjonsfagene la tidlig fram faglige forventninger og krav». Det er en forskjell her, men ikke veldig stor.

36 prosent er i stor grad enige i at «Det faglige innholdet i studiefagene samsvarte godt med forventningene mine», mens 27 prosent er i stor grad enige i at «Det faglige innholdet i profesjonsfagene samsvarte godt med forventningene mine».

Korrelasjonen mellom påstandene om forventninger er ganske høy.

Til slutt la vi frem tre påstander om felleskap.

Figur 10.3 «Hvordan opplevde du det første studieåret som lektorstudent? –fellesskap» Svarfordeling.

Bare 20 prosent er i stor grad enige i at «Jeg ble tidlig inkludert i et fellesskap med disiplinstudentene på studiefagene», mens rundt 40 prosent i stor grad var enige i at «Jeg ble tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter» og «Jeg ble tidlig inkludert i et sosialt fellesskap med andre lektorstudenter».

Korrelasjonen mellom påstandene om fellesskap er ganske høy.

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.

- Arbeidsformene i profesjonsfagene var krevende: Spenner fra 8 prosent som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på UiS, til 22 prosent på NTNU og UiO.
- Studiefagene var vanskelige, rent faglig: Fra 17 prosent på UiT, til 37 prosent på NTNU.
- Arbeidsformene i studiefagene var krevende: Fra 7 prosent på UiS, til rundt 30 prosent på NTNU og UiB.
- Jeg fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skole: Fra 2 prosent på UiS, til rundt 25 prosent på UiT, UiA og UiB.
- Det faglige innholdet i studiefagene samsvarte godt med forventningene mine: Fra rundt 30 prosent på UiT og UiB, til 50 prosent på UiA.
- Jeg ble tidlig inkludert i et sosialt fellesskap med andre lektorstudenter: Fra 27 prosent på UiS, til rundt 50 prosent på NTNU, UiT, UiA og UiB.

Fagretningene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de største fagretningene.

- Profesjonsfagene var vanskelige, rent faglig: Spenner fra 7 prosent på Samfunnsfag, til 18 og 19 prosent på Fremmedspråk og Realfag.
- Studiefagene var vanskelige, rent faglig: Fra rundt 20 prosent på de fleste, til Realfag med 51 prosent.
- Arbeidsformene i studiefagene var krevende: Fra rundt 20 prosent på de fleste, til Realfag med 39 prosent.
- Jeg ble tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter: Fra 24 prosent på Nordisk, til nesten 50 prosent på Realfag og Historie/religion.

11 Tilfredshet med ulike sider av lektorstudiet

Respondentene ble forelagt sju påstander om lektorstudiet, alle temmelig overordnede. Innledende tekst over påstandene var «Når du ser tilbake: I hvilken grad var du fornøyd med følgende forhold knyttet til lektorprogrammet du gikk på?».

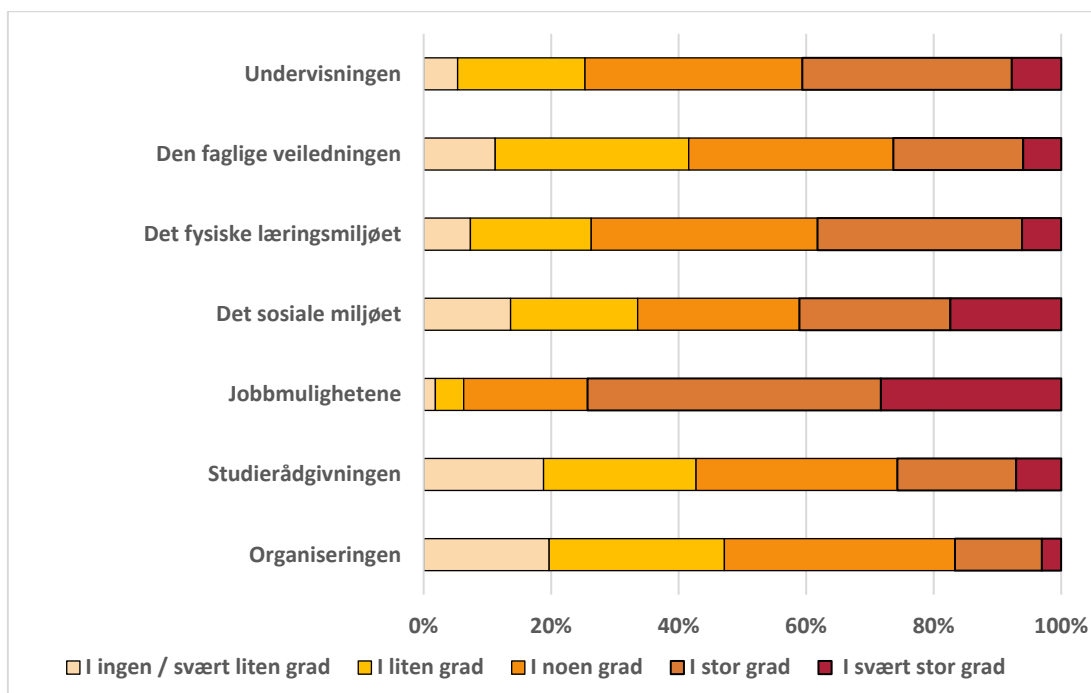
Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». I tillegg kom kategorien «Vet ikke / ikke relevant», som ikke inngår i beregningene av svarfordeling.

Andelen «Vet ikke / ikke relevant» varierer mellom 5 og 18 prosent. Høyest er den på «Studierådgivning» (18 prosent) og «Jobbmulighetene» (12 prosent). De høye andelenene er ikke unaturlig all den tid mange trolig aldri var i kontakt med studierådgivere, og mange ikke føler seg i stand til å vurdere jobbmulighetene etter å ha gått på en liten del av studiet.

Påstandene er inkludert for å dekke også disse sidene ved lektorutdanningene; disse temaene er ellers lite berørt i undersøkelsens spørreskjema.

Spørsmålene gikk til alle respondentene, om lag 630 har besvart dem.

Figur 11.1 «Når du ser tilbake: I hvilken grad var du fornøyd med følgende forhold knyttet til lektorprogrammet du gikk på?» Svarfordeling.

De aller fleste respondentene var i stor grad fornøyd med jobbmulighetene (74 prosent). De fleste andre sidene av lektorutdanningen var de mindre fornøyd med; om lag 40 prosent oppga å være fornøyd med det sosiale miljøet, undervisningen og det fysiske læringsmiljøet, rundt 25 prosent med den faglige veiledningen og studierådgivningen og bare 17 prosent med organiseringen.

Andelene som oppga å være lite fornøyd («I Ingen / svært liten grad» og «I liten grad») er over 40 prosent på den faglige veiledningen, studierådgivningen og organiseringen.

Høyest korrelasjon er det mellom de to påstandene om undervisning og veiledning, de to om rådgivning og veiledning og de to om miljø. I tillegg til mellom påstanden om organisering og flere andre (undervisning, veiledning og rådgivning).

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.

- Undervisningen: Spenner fra 30 prosent som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på NTNU, til 50 prosent på UiA.
- Det sosiale miljøet: Fra rundt 30 prosent på UiO og UiS, til rundt 50 prosent på UiB og NTNU.

Fagretningene

Vi omtaler her vesentlige forskjeller blant de største fagretningene.

- Det sosiale miljøet: Fra rundt 30 prosent på Fremmedspråk og Nordisk, til 54 prosent på Realfag.

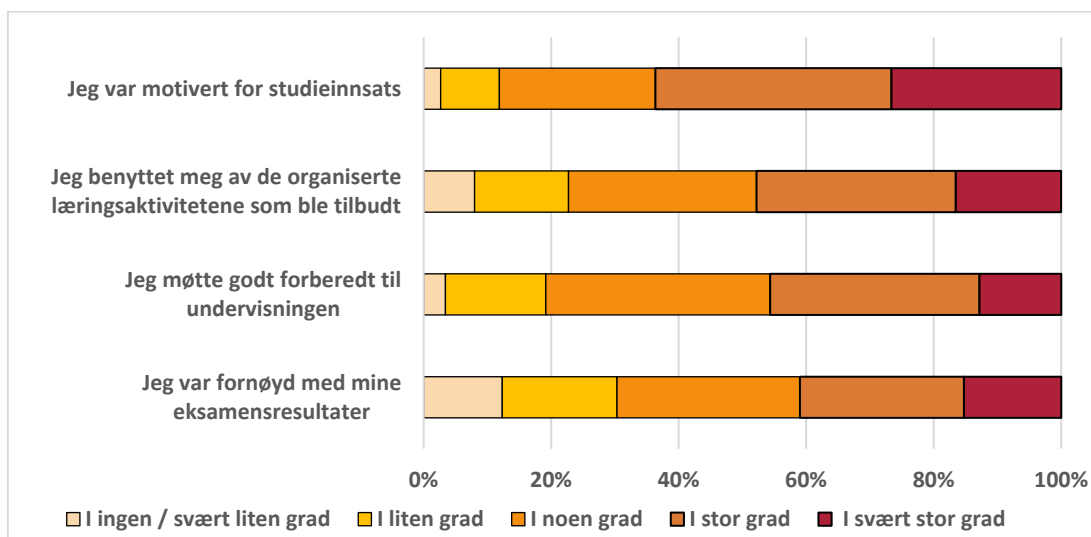
12 Studieinnsats og motivasjon

Vi ba respondentene – i retrospekt – ta stilling til påstander om: egen motivasjon, om de benyttet seg av undervisningstilbudet, om de forberedte seg til undervisning og tilfredshet med egne eksamensresultater. Innledende tekst over påstandene var «Når du ser tilbake på tiden du var lektorstudent: I hvilken grad stemmer dette?»

Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad». I tillegg kom kategorien «Vet ikke / ikke relevant», som ikke inngår i beregningene av svarfordeling. Andelen «Vet ikke / ikke relevant» varierer mellom 3 og 11 prosent. Høyest er den på «Jeg var fornøyd med mine eksamensresultater», noe som kan forklares av at mange kanskje ikke rakk å få eksamensresultater før de sluttet. Vi ser da også at alle som har svart «Vet ikke / ikke relevant» har gjennomført mindre enn to studieår.

Spørsmålene gikk til alle respondentene, om lag 620 har besvart dem.

Figur 12.1 «Når du ser tilbake på tiden du var lektorstudent: I hvilken grad stemmer dette?» Svarfordeling.

De aller fleste av respondentene oppga at de i stor eller svært stor grad var motiverte for studieinnsats (64 prosent). Noe under halvparten svarte imidlertid stor eller svært stor grad på påstandene om å ha benyttet organiserte læringsaktiviteter, møtte godt forberedt og være fornøyd med eksamensresultatene. Midtkategorien, «I noen grad», ble valgt av omtrent 30 prosent på de fire påstandene.

Andelen som oppga «I Ingen / svært liten grad» og «I liten grad» er 30 prosent på påstanden om eksamensresultater, rundt 20 prosent på benyttet organiserte læringsaktiviteter og møtte godt forberedt og 12 prosent på motivert for studieinnsats.

Så selv om mange oppga høy *motivasjon* for studieinnsats, var det langt færre som oppga at de *faktisk* gjorde en innsats.

Korrelasjonen er høyest mellom «motivert for studieinnsats» og «godt forberedt» (0,61), deretter «benyttet meg av» og «godt forberedt» (0,51) og «motivert for studieinnsats» og «benyttet meg av» (0,49). De andre ligger på rundt 0,40.

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.

- Jeg møtte godt forberedt til undervisningen: Fra rundt 30 prosent som oppga «I stor grad» eller «I svært stor grad» på NTNU, til rundt 50 prosent på UiO og UiA.
- Jeg var fornøyd med mine eksamensresultater: Fra rundt 35 prosent på mange institusjoner, til 72 prosent på UiA.

Fagretningene

Det er bare små forskjeller mellom fagretningene.

13 Om å slutte på lektorutdanningen

I dette kapitlet presenterer vi den delen av undersøkelsen som handler om å slutte på en lektorutdanning. Hvorfor sluttet de, og hvordan opplevde de det? Vi stilte blant annet en rekke påstander om hva som hadde betydning for at de sluttet.¹²

13.1 Betydning for å slutte, årsaker utenfor utdanningen

Vi ba respondentene vurdere viktigheten av en rekke mulige årsaker for at de sluttet på lektorutdanningen. Den innledende teksten, over påstandene, var «Det kan være mange årsaker til at man bytter studieprogram eller slutter å studere. Hvor stor betydning – om noen – hadde følgende årsaker for deg?».

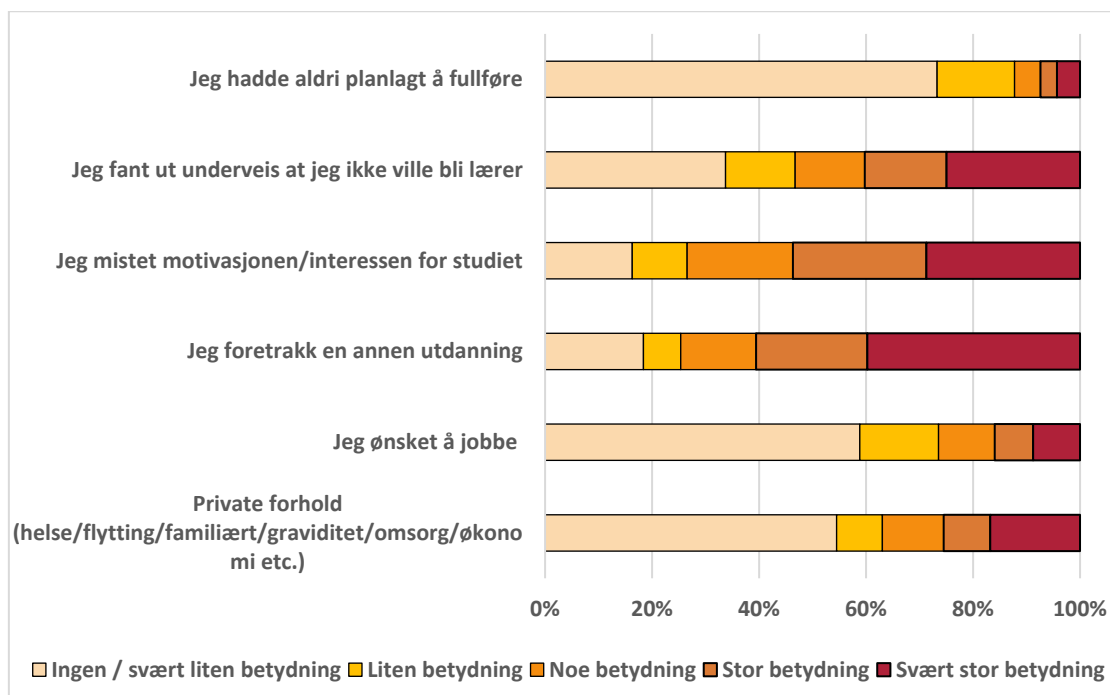
Det var fem svarkategorier; fra «Ingen / svært liten betydning» til «Svært stor betydning». I tillegg kom kategorien «Vet ikke / ikke relevant», som ikke inngår i figurene i kapitlet.

Spørsmålene gikk til alle respondentene, noe over 700 har besvart dem. Til og med disse spørsmålene henger altså noe over 90 prosent av de som startet på skjemaet fortsatt med.

---

¹² Vi spurte om påstandene hadde betydning som sluttårsak. Det kan derfor hende at en respondent som svarte ingen eller liten betydning på påstanden om et fenomen likevel er sterkt kritisk til fenomenet, men ikke tilla det betydning som sluttårsak. Og en respondent som svarte stor eller svært stor betydning trenger nødvendigvis ikke å være sterkt kritisk til fenomenet, men anså at det likevel hadde betydning som sluttårsak.

Figur 13.1 Betydningen av ulike årsaker til at man bytter studieprogram eller slutter å studere. Svarfordeling.

Blant disse (ikke iberegnet de som svarte «Vet ikke») oppga om lag 60 prosent at det at de «foretrakk en annen utdanning» og «mistet motivasjon/interessen for studiet» hadde svært stor eller stor betydning. 40 prosent oppga at «fant ut underveis at de ikke ville bli lærer» hadde svært stor eller stor betydning. Henholdsvis 25 og 16 prosent oppga at «private forhold» eller «ønsket å jobbe» hadde stor eller svært stor betydning.

Kun 7 prosent oppga at det at de «aldri hadde planlagt å fullføre» hadde stor eller svært stor betydning. Det indikerer at svært få faktisk hadde planlagt å ikke fullføre. I tillegg var andelen som svarte «Vet ikke / ikke relevant» hele 18 prosent, noe som trolig viser at påstanden var irrelevant for mange.

Om man legger til «Noen betydning», øker andelen som mener de ulike årsakene hadde betydning til rundt 75 prosent for de to først omtalte, rundt 50 prosent for den tredje.

Andelen som svarte «Ingen / svært liten betydning» eller «Liten betydning» er klart størst for påstandene som har lavest andel som oppga stor betydning, eksempelvis 88 prosent for «Jeg hadde aldri planlagt å fullføre» og 74 prosent på «Jeg ønsker å jobbe».

Det var 6 prosent av respondentene som tilla ingen av de seks påstandene svært stor eller stor betydning. Tilsvarende var det 31 prosent som tilla én påstand svært stor eller stor betydning, for to påstander var det 34 prosent, for flere enn to påstander 29 prosent.

Noen påstander kan sies å være nærmest gjensidig utelukkende, og vi kan forvente negative – eller i alle fall bare svake – sammenhenger mellom dem. De to påstandene «foretrakk annen utdanning» og «private forhold» har da også en negativ korrelasjon (–0,37). I tillegg korrelerer «private forhold» negativt med flere av de andre påstandene. Det er også en negativ sammenheng mellom «foretrakk annen utdanning» og «jeg ønsket å

jobbe». Mens det er en positiv sammenheng mellom «fant ut underveis» og «mistet motivasjonen» (0,37).

Institusjonene

Det er stort sett små forskjeller mellom institusjonene. Det største unntaket er påstanden «Jeg ønsket å jobbe», der spennet er fra 9 prosent på UiB til 21 prosent på UiT.

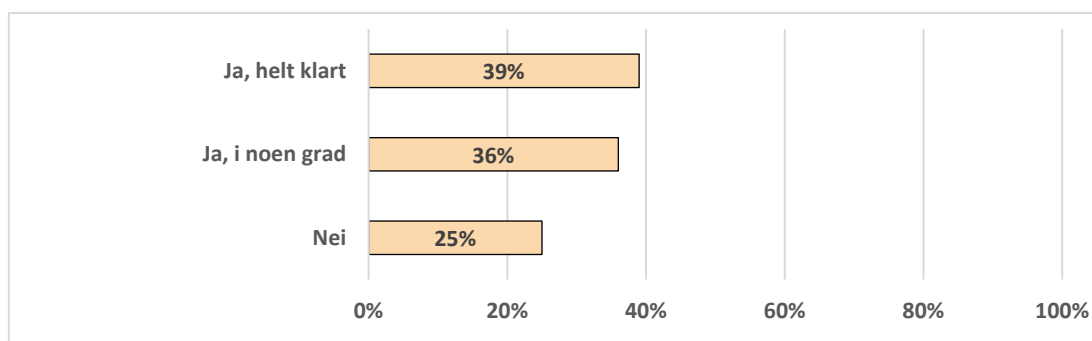
Fagretningene

Det er små forskjeller mellom fagretningene.

13.2 Noe ved lektorutdanningen som bidro til frafall?

Respondentene svarte på: «Var det noe ved lektorutdanningen din som bidro til at du sluttet/byttet?». De kunne krysse av for «Ja, helt klart», «Ja, i noen grad» eller «Nei».

Figur 13.2 «Var det noe ved lektorutdanningen din som bidro til at du sluttet/byttet?». Svarfordeling.

Her svarte 39 prosent «Ja, helt klart», 36 prosent «Ja, i noen grad», 25 prosent «Nei».

Blant de seks største institusjonene er det små forskjeller i svarfordelingen.

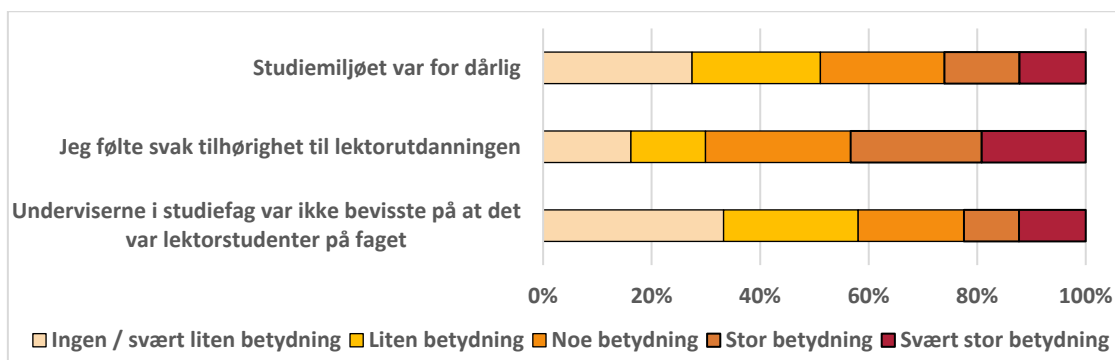
Mellom fagretningene er forskjellene noe større. Ytterpunktene er: på Historie/religion oppga bare 25 prosent «Ja, helt klart», på Samfunnsfag var andelen 47 prosent. Andelen «Nei» var 34 prosent på Historie/religion og 17 prosent på Samfunnsfag.

13.3 Betydning for å slutte, årsaker ved utdanningen

Respondentene som svarte at det var noe ved utdanningen som bidro til at de sluttet, ble i tre spørsmålsbatterier bedt om å ta stilling til hvor stor betydning en rekke årsaker hadde for at de sluttet/byttet. De som svarte «Nei» på forrige spørsmål ble altså aktivert vekk fra disse spørsmålene, noe som gjør at antall svarende her er noe over 500 per spørsmål. Det var totalt 16 påstander.

Vi la først frem tre påstander om studiemiljø og tilhørighet.

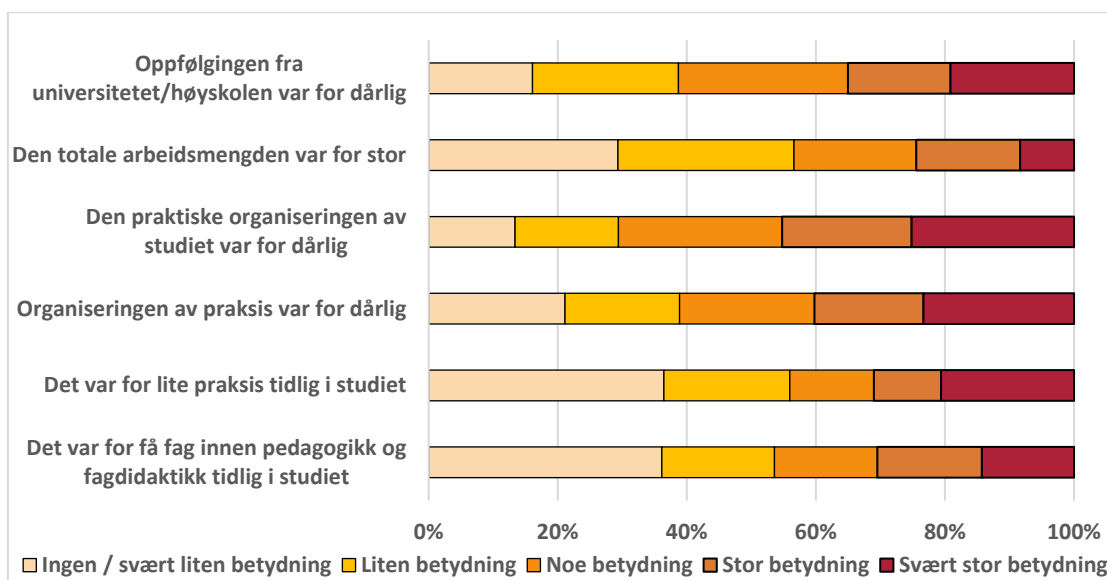
Figur 13.3 Betydningen av miljø og tilhørighet for at man sluttet på lektorutdanningen. Svarfordeling.

Andelen som tilla påstanden «Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen» stor eller svært stor betydning er 43 prosent. De to andre påstandene ble tillagt stor eller svært stor betydning av rundt 25 prosent. Andelen som tilla påstandene ingen eller liten betydning er relativt stor, og størst på påstanden «Underviserne i studiefag var ikke bevisste på at det var lektorstudenter på faget» (58 prosent). Påstandene «Studiemiljøet var for dårlig» og «Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen» har høyest korrelasjon med 0,59.

Vi la deretter frem seks påstander som stort sett dreier seg om organisering.

Figur 13.4 Betydningen av organisering for at man sluttet på lektorutdanningen. Svarfordeling.

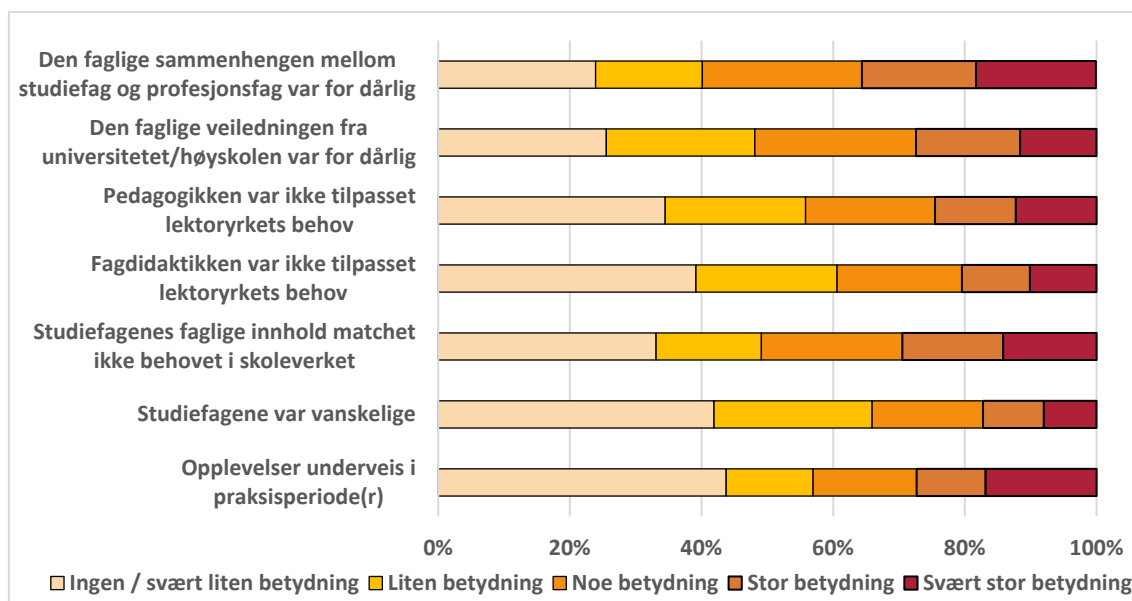
Blant disse påstandene er det «Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig» (45 prosent) og «Organiseringen av praksis var for dårlig» (40 prosent) som flest tillegger stor eller svært stor betydning. Påstanden som ble tillagt stor betydning av færrest er «Den totale arbeidsmengden var for stor» (24 prosent). For de fleste påstandene gjelder at andelen som oppga ingen og liten betydning er større enn stor og svært stor betydning.

«Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig», som mange tillegger stor vekt, har en korrelasjon på 0,58 med «Organiseringen av praksis var for dårlig» og en korrelasjon på rundt 0,40 med de andre påstandene.

Til slutt la vi frem påstander om faglig innhold og faglig integrasjon.

Figur 13.5 Betydningen av faglig innhold og integrasjon for at man sluttet på lektorutdanningen. Svarfordeling.

Blant disse påstandene er det «Den faglige sammenhengen mellom studiefag og profesjonsfag var for dårlig» (36 prosent) som flest tillegger stor eller svært stor betydning. Påstanden som ble tillagt stor betydning av færrest er «Studiefagene var vanskelige» (17 prosent). For alle disse påstandene gjelder at andelen som oppga ingen og liten betydning er større enn stor og svært stor betydning.

Flere av påstandene har en korrelasjon på over eller rundt 0,60. Høyest korrelasjon er det mellom «Fagdidaktikken var ikke tilpasset lektoryrkets behov» og «Pedagogikken var ikke tilpasset lektoryrkets behov» (0,75).

Institusjonene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de seks største institusjonene.

- Oppfølgingen fra universitetet/høyskolen var for dårlig: Spenner fra 25 prosent som oppga at det hadde stor betydning på NTNU til nesten 50 prosent på UiA.
- Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig: Rundt 20 prosent på UiA, rundt 60 prosent på UiT og UiS.
- Organiseringen av praksis var for dårlig: Rundt 25 prosent på UiA, rundt 50 prosent på UiB og UiS.
- Det var for lite praksis tidlig i studiet: 4 prosent på UiA, rundt 40 på NTNU og UiS.
- Det var for få fag innen pedagogikk og fagdidaktikk tidlig i studiet: 16 prosent på UiB, over 40 prosent på UiT, UiO og UiS.
- Opplevelser underveis i praksisperiode(r): 20 prosent på NTNU, nesten 40 på UiA.

Samlet sett er variasjonen større på påstander om organisatoriske forhold (oppfølging, arbeidsmengde og organisering) enn på påstander om det mer faglige (den faglige sammenhengen, veiledningen, pedagogikken vs. lektoryrkets behov og faglig innhold).

Fagretningene

Vi omtaler her de største forskjellene blant de største fagretningene.

- Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen: 30 prosent oppga at det hadde stor betydning på Realfag, rundt 50 prosent på Fremmedspråk og Nordisk.
- Underviserne i studiefag var ikke bevisste på at det var lektorstudenter på faget: 13 prosent oppga at det hadde stor betydning på Historie/religion, nesten 30 prosent på Fremmedspråk og Realfag.
- Den totale arbeidsmengden var for stor: 8 prosent på Historie/religion, 40 prosent på Realfag.
- Pedagogikken var ikke tilpasset lektoryrkets behov: 13 prosent på Historie/religion, rundt 30 prosent på Realfag og Samfunnsfag.
- Studiefagene var vanskelige: Rundt 10 prosent på Historie/religion og Samfunnsfag, 34 prosent på Realfag.

13.3.1 Kommentarer om årsaker til å slutte

Dersom det var andre årsaker til at respondentene valgte å avslutte lektorutdanningen, kunne de skrive i et fritekstfelt. 278 respondenter benyttet seg av denne muligheten, og kommentarene tok opp tematikk knyttet til årsaker utenfor og i lektorutdanningen.

Blant kommentarene som tok opp tematikk knyttet til årsaker utenfor lektorutdanningen var dette hovedkategoriene:

- *Private forhold*, som økonomi, helse og forhold til familie og kjæreste (23 kommentarer)
- *Foretrakk en annen utdanning* (22 kommentarer):
  - «Ønsket å kun studere kjemi, da det var det som interesserte meg.»
  - «Jeg absolutt hatet nordisk. Det var faget jeg hadde i første år.»
- *Fant ut underveis at jeg ikke ville bli lærer* (10 kommentarer):
  - «Ønsker i større grad å jobbe med faget selv, fremfor å lære det bort. Frykt for å ikke utvikle meg mer faglig etter utdanningen.»
  - «Innså at lektorutdanningen ikke akkurat er for introverte mennesker.»
- *Ønsket andre fagkombinasjoner*, for eksempel å bytte fag etter hvert, eller å studere andre fag enn de som var tilgjengelige for lektorstudenter på institusjonen (9 kommentarer):
  - «Sluttet primært fordi de ikke kunne tilby fagkombinasjonen og masterspesialiseringen jeg ønsket»

- «Hovedfag, jeg byttet fra én lektorutdanning til en annen fordi jeg ønsket å ta master i engelsk istedenfor historie, og gjorde dette uten å måtte starte på nytt»
- *Mistet motivasjonen eller interessen (7 kommentarer):*
  - «Fagfokuset drenerer all interesse»
  - «Fant ut at fagene ikke passet meg så godt. Startet første semester med innføring i statsvitenskap, noe som opplevdes trått for meg. Ønsket da heller å studere noe jeg hadde større interesse for.»

Blant kommentarene som tok opp tematikk knyttet til frafallsårsaker ved lektorutdanningen var dette hovedkategoriene:

- *Opplevelser av dårlig studiemiljø og svak tilhørighet (15 kommentarer):*
  - «Første halvår var kun ExPhil og ExFac sammen med alle studenter fra hele fakultetet. Det burde vært jevnlike samlinger for lektorklassen for å bygge et sosialt miljø. Det var omtrent ikke-eksisterende.»
  - «Forferdelig studentmiljø, ingen tilhørighet til lektorutdanningen, og elendig opplegg med fadderuken.»
- *Opplevelser av manglende tilrettelegging (12 kommentarer):*
  - «Hovedgrunnen til at jeg avbrøt lektorutdanningen var på grunn av fullstendig manglende evne og/eller vilje fra administrasjonens side å tilpasse studieløpet i henhold til de utfordringene jeg fikk med tanke på sykdom.»
- *Misnøye knyttet til praksisopplæringen, inkludert opplevelsen av at det var for lite praksis tidlig i studieløpet (6 kommentarer), organisering av praksis (2 kommentarer) og opplevelser under praksisperioden (5 kommentarer):*
  - «Fant ut at jeg ikke liker å undervise. Skulle hatt undervisningspraksis tidligere slik at jeg kunne funnet ut dette.»
  - «Veldig dårlige opplevelser med praksis. Gruet meg hver dag ... Dårlig koordinering og informasjon fra instituttene.»
- *Den totale arbeidsmengden var for stor (7 kommentarer):*
  - «Sammenlignet med studenter på andre studieprogrammer som tok de samme emnene som lektorstudentene var arbeidsmengden med ekstra studiekrav, ekstra seminarsamlinger og i tillegg praksisperioder vesentlig mye høyere. Begrunnelsen for dette var god, nemlig at disse ekstra aktivitetene skulle være det fagdidaktiske limet mellom det akademisk teoretiske og utøving av læreryrket, men for meg ble dette en altfor stor arbeidsmengde som bidro til at jeg avsluttet lektorutdanningen.»

- *Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig (7 kommentarer):*
  - «Studiet bar preg av dårleg organisering på admin nivå. Faglærarar i nordisk og historie var svært dyktige, men me hadde masse administrative utfordringer knytt til eksamen, organisering, informasjonsflyt, praksis. pedagogikk var svært virkelighetsfjernt»

13.3.2 Kommentarer om valget om ikke å bli lærer

De som svarte «Stor betydning» eller «Svært stor betydning» på påstanden «Jeg fant ut underveis at jeg ikke ville bli lærer» fikk anledning til å kommentere i et fritekstfelt. Om lag 200 respondenter brukte muligheten.

Her omtales de største kategoriene, med antall kommentarer i parentes:

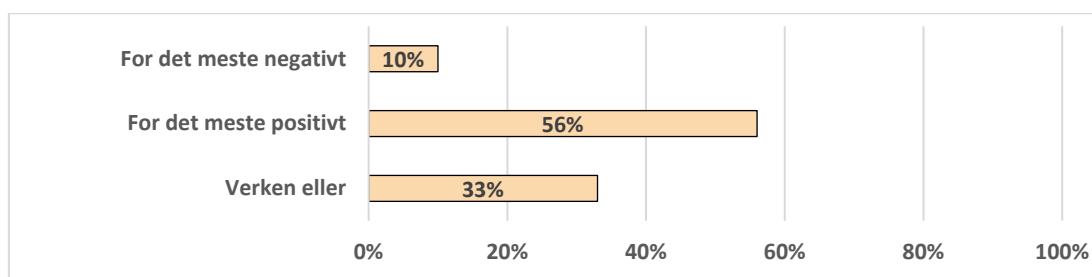
- *De fikk et negativt inntrykk av læreryrket som for krevende og med for stort ansvar, for lange arbeidsdager, for lite oppfølging og for lav lønn (61 kommentarer).* Eksempler på kommentarer:
  - «Virket til å være en ekstremt stressende arbeidshverdag, med løping fra klasserom til klasserom, og mye byråkrati og papirarbeid og lite tid til de viktigere tingene. Fikk ikke lyst til å ha en karriere med slike rammer.»
  - «Jeg synes det virket som veldig mye ansvar, og man skal klare å se hver enkelt elev i en stor klasse, noe jeg ikke følte jeg ville klare.»
- *De opplevde at de ikke egnert seg til å være lærer eller at arbeidshverdagen som lærer ikke passet dem (34 kommentarer).* Eksempler på kommentarer:
  - «Hadde ikkje motivasjon til å skulle vere lærar for umotiverte elevar. Og då fann eg ut at eg ikkje hadde riktig innstilling til det å vere lærar.»
  - «Fant ut at jeg ikke er rett mennesketype til å være lærer. Fagene jeg hadde syntes jeg var veldig interessante, og jeg elsker å lære bort, men jeg fant ut da jeg hadde praksis at jeg ikke er selvsikker nok som person til å være lederen i klasserommet.»
- *De ønsket å studere eller jobbe med noe annet, som for eksempel sykepleie, kunst eller ingeniørfag (34 kommentarer).*
- *De opplevde en manglende eller synkende motivasjon for å bli lærer (21 kommentarer).* Eksempler på kommentarer:
  - «Fant ut av dette i løpet av studietiden. Mitt inntrykk er at det kreves veldig mye av en lærer, og at det derfor er viktig å ha stor indre motivasjon for yrket. Spesielt i tider hvor det er mange «utenomfaglige» utfordringer. Jeg føler motivasjonen og drivet jeg hadde i begynnelsen forsvant i løpet av studietiden.»
  - «Det følte ikke riktig for meg, jeg kjente at jeg virkelig ikke hadde lyst til å bli det»

- *De ble mer interesserte i studiefagene sine enn i lærerprofesjonen* (18 kommentarer). Eksempler på kommentarer:
  - «Var mer interessert i fagene jeg skulle undervise i enn i elevene og ansvar for psykososiale forhold.»
  - «Jeg så i praksis at det var mye «oppdragelse» og annet som var en lærers jobb og lite plass til faglig utfoldelse. Sammen med en stor faglig interesse for nordisk-fagene på UiB, ble det klart for meg at jeg nok ikke vil trives som lærer og at jeg er mer teoretisk anlagt.»

13.4 Hvordan opplevde de å slutte?

Vi stilte spørsmålet «Slik du vurderer det nå, hvordan opplevde du det å slutte på lektorutdanningen?» Alle respondentene som hadde sluttet eller byttet lektorutdanning fikk spørsmålet, rundt 700 svarte.

Figur 13.6 «Slik du vurderer det nå, hvordan opplevde du det å slutte på lektorutdanningen?». Svarfordeling.

Bare et lite mindretall (10 prosent) opplevde det å slutte som «For det meste negativt». Over halvparten (56 prosent) svarte «For det meste positivt», 33 prosent oppga «Verken eller».

Det er liten variasjon mellom institusjonene og mellom fagretningene.

Andel som opplevde det positivt er lavere blant de som begynte å jobbe etter avbrutt lektorutdanning (43 prosent) enn blant de som begynte å studere noe annet etter avbrutt lektorutdanning (61 prosent). Blant de som byttet til en annen utdanning, er det lite variasjon mellom *hvilken* utdanning de begynte på.

Andelen som opplevde det positivt er 49 prosent for de som gjennomførte under ett år på lektorutdanningen, 58 prosent for de som gjennomførte ett år, 67 prosent for de som gjennomførte to år. Deretter synker andelen til 50 prosent for de som gjennomførte tre og fire år.

13.5 Om det å slutte på lektorutdanning – oppsummert

Vi har kartlagt årsaker til å slutte på lektorutdanningen ved hjelp av:

- Påstander om mulige årsaker, både om forhold ved og forhold utenfor selve lektorutdanningen. Vi ba respondentene angi hvor stor *betydning* hver av påstanden hadde.
- Spørsmålet «Var det noe ved lektorutdanningen din som bidro til at du sluttet/byttet?». Dette spørsmålet var tenkt å fange opp, helt konkret og direkte, om det var forhold ved lektorutdanningene som hadde betydning.
- Spørsmål om de opplevde det å slutte på lektorutdanningen som positiv eller negativt.
- To fritekstfelt, ett som gikk til alle og ett som bare gikk til de som hadde svart at de ikke ønsket å bli lærer.

Bare et lite mindretall, 10 prosent, opplevde det å slutte på lektorutdanningen som negativt. Samtidig mener flertallet at det var «noe ved lektorutdanningen som bidro til at du sluttet/byttet». Her oppga 39 prosent «Ja, helt klart», 36 prosent «Ja, i noen grad», mens 25 prosent svarte «Nei». Dette tilsynelatende paradokset kan kanskje forklares ved at det faktisk var noe ved lektorutdanningen som bidro til at man sluttet, og dette *noe* ble opplevd såpass betydningsfullt og/eller negativt at det ble en positiv opplevelse å slutte.

Blant de som svarte «Ja, helt klart» på spørsmålet om det var noe ved lektorutdanningen som bidro til at man sluttet, var andelen som oppga at det var negativt å slutte like lav (rundt 10 prosent) som blant de som svarte «Nei». Blant de som svarte «Ja, helt klart» mente 23 prosent at det var positivt å slutte og 66 prosent oppga «Verken eller». Tilsvarende tall for de som oppga «Nei» er 55 prosent og 38 prosent. Kategorien «Ja, i noen grad» er midt imellom de to ytterpunktene. Blant de som oppga at det *ikke* var noe ved utdanningen som gjorde at de sluttet, opplevde altså en klart større andel (55 prosent) det som positivt å slutte, enn de to andre gruppene.

Både årsaker som kan plasseres i kategoriene miljø/tilhørighet, organisering og faglig sammenheng/integrasjon anses av rundt en tredjedel eller mer å ha stor betydning. Figuren under inkluderer de elleve påstandene/sluttårsakene som størst andel tillia stor betydning.

Figur 13.7 De elleve påstandene om å slutte på lektorutdanningen med størst andel «Stor betydning» og «Svært stor betydning».

De mest betydningsfulle sluttårsakene, dvs. der størst andel har svart «Stor betydning» eller «Svært stor betydning», er «Jeg foretrakk en annen utdanning» (61 prosent) og «Jeg mistet motivasjonen/interessen for studiet» (54 prosent). Begge påstandene kan sies å handle om forhold både utenfor og ved utdanningen. Deretter følger to påstander om forhold ved utdanningen: «Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig» og «Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen» (begge rundt 45 prosent). I tillegg tilla 40 prosent «Jeg fant ut underveis at jeg ikke ville bli lærer» stor betydning.

Påstandene «Jeg hadde aldri planlagt å fullføre» (7 prosent), «Jeg ønsket å jobbe» (16 prosent) og «Studiefagene var vanskelige» (17 prosent) hadde lavest oppslutning – disse fremkommer ikke av figuren.

Samlet sett gir dette et bilde av at forhold både utenfor og ved utdanningen har stor betydning som sluttårsak. Det er flere forhold som har stor betydning for mange av respondentene. Blant de cirka 500 som fikk anledning til å besvare begge spørsmålsbatteriene, var det 62 prosent som tilla fem eller flere påstander stor eller svært stor betydning. Tilsvarende tall for ti eller flere påstander er 18 prosent.

At flere forhold har betydning, vitner også den forholdsvis sterke korrelasjonen mellom flere av påstandene om. Men vi finner få tilfeller av sterk korrelasjon «på tvers av områder»; det er altså stort sett «beslektede» forhold de enkelte respondentene vektlegger. Eksempelvis har ikke de som tilla studiemiljøet stor betydning, tillagt organiseringen eller den faglige biten stor betydning, og de som tilla «Jeg mistet motivasjonen/interessen for studiet» stor betydning har ikke tillagt andre forhold stor betydning.

Det var 11 prosent som tilla ingen av påstandene svært stor eller stor betydning. Tilsvarende var det 13 prosent som tilla én påstand svært stor eller stor betydning, for to til fem påstander var det 44 prosent, for flere enn fem påstander 31 prosent.

Fritekstfeltene bekrefter vårt utvalg av mulig viktige årsaker og er i stor grad utbroderinger av de påstandene i spørsmålsbatteriene. Det som primært trekkes frem er dårlig studiemiljø og svak tilhørighet samt misnøye knyttet til praksis og gjennomføring av den. Utenom de eksisterende kategoriene ble manglende tilrettelegging (pga. sykdom etc.) trukket frem av noen.

Fritekstfeltene viser at de som *fant ut underveis* at de ikke ville bli lærer, oppga mange ulike årsaker til det. Hyppigst forekommende er at de fikk et negativt inntrykk av læreryrket (for krevende, for lav lønn etc.). Mange oppga at de opplevde at de ikke egnet seg til å være lærer eller å studere eller jobbe med noe annet, som for eksempel sykepleie, kunst eller ingeniørfag.

Det er stort sett ganske små forskjeller mellom institusjonene. Størst spenn er det på påstandene om «den praktiske organiseringen av studiet» og «for lite praksis tidlig i studiet». Forskjellene er enda mindre mellom fagretningene. Størst forskjell det på påstanden «Den totale arbeidsmengden var for stor». Det er lite overlapp mellom påstander med store forskjeller mellom institusjonene og påstander med store forskjeller mellom fagretningene.

13.6 Samsvar med tidligere undersøkelser?

Funnene fra NTNUs frafallsundersøkelse (Slettebak og Theisen 2016) ligner i stor grad på funnene våre. De to desidert viktigste årsakene hos NTNU var «Jeg mistet interessen for studiet» og «Jeg kom inn på et studieprogram jeg var mer interessert i». De to viktigste årsakene i vår undersøkelse var «Jeg foretrakk en annen utdanning» og «Jeg mistet motivasjon/interessen for studiet». I vår undersøkelse var også «Jeg fant ut underveis at jeg ikke ville bli lærer» en viktig sluttårsak for mange. I NTNUs undersøkelse ble en lignende påstand stilt separat (utenfor spørsmålsbatteriet med de andre sluttårsakene): «Jeg sluttet på studieprogrammet fordi jeg fant ut at jeg ikke ønsket å bli lærer». I begge undersøkelsene fremkommer dette som en viktig årsak for mange. Alle disse påstandene var relativt likt formulert i begge undersøkelsene og peker på forhold utenfor utdanningen.

I vår undersøkelse var også årsakene «Organiseringen av praksis var for dårlig», «Jeg følte svak tilhørighet til lektorutdanningen» og «Den praktiske organiseringen av studiet var for dårlig» betydningsfulle sluttårsaker for mange. Disse dreier seg om forhold innenfor lektorutdanningen. Lignende påstander var ikke inkludert i NTNUs undersøkelse.

Verdt å nevne er at UiB (Mjåland 2011) fant at ulike sider ved organiseringen av lektorstudiet var viktige årsaker, noe som samsvarer godt med funnene våre. I tillegg fant UiB at personlige forhold (motivasjon, jobbtilbud, flytting osv.) var viktige, noe som også samsvarer med våre funn.

Vedlegg

Omkodinger

Noen av respondentene valgte å utbrodere i fritekstboksen tilknyttet det første spørsmålet om hva de avbrøt lektorutdanningen til fordel for. Basert på dette har noen av de besvarende blitt omkodet i andre kategorier i dette spørsmålet. Noen få (8 personer) ble fjernet fra datamateriale, da de informerte om at de aldri startet på lektorutdanningen i utgangspunktet. Det gjaldt 5 på UiO, 2 på UiB og 1 på NMBU. I fritekstboksene kom det dessuten frem at mange valgte å avbryte grunnet sykdom, og flere av de som svarte «Annet» har oppgitt at de er syke, sykemeldte eller uføretrygdet. I svarfordelingene har de som svarte at de har fullført en lektorutdanning eller fortsatt går på den de begynte på, blitt fjernet. Det er fordi det først og fremst er de som har falt fra studiet som er av interesse.

De 58 som – tidlig i spørreskjemaet – svarte «Jeg avbrøt lektorutdanningen og begynte på en annen lektorutdanning» fikk senere fritekst-spørsmålet «Hvilken lektorutdanning byttet du til og på hvilket universitet/høyskole?». Nesten alle (51) fylte ut fritekstfeltet. Her fremkommer det at flere av disse har hatt en annen forståelse av lektorutdanning enn det som ble lagt til grunn ved utviklingen av spørreskjemaet, som var at lektorutdanning ville bli forstått som den integrerte lektorutdanningen for trinn 8-13. Om lag 20 av disse respondentene opplyser at de byttet til grunnskolelærerutdanning, noe som viser at de tolker lektorutdanning til også å omfatte grunnskolelærerutdanning. Dette kan ha påvirket resultatene på noen innledende faktaspørsmål, og dette gjør vi rede for under. Svardata fra de andre spørsmålene påvirkes bare i den grad vi bryter ned tallene på type utdanning de frafalte begynte på.

- De 20 respondentene ble feilaktig aktivert vekk fra spørsmålet «Hvor byttet du studium til?». Her vil de få svarene vi gikk glipp av ikke forandret svarfordelingen nevneverdig.
- De 20 respondentene ble feilaktig aktivert vekk fra spørsmålet «Hva byttet du til?». Her ville svarfordelingen blitt noe annerledes, da vi gikk glipp av svar fra disse. Trolig skulle svaralternativet «Pedagogisk utdanning» vært noen få prosentpoeng høyere enn de 11 prosent som er oppgitt. De andre svaralternativene skulle hatt noe lavere tall.
- De 20 respondentene ble feilaktig aktivert vekk fra spørsmålet «Hva er din hovedaktivitet nå?». Her ville svarfordelingen blitt noe annerledes, da vi gikk glipp av svar fra disse. Trolig skulle svaralternativet «Jeg går på en form for lærerutdanning» vært noen få prosentpoeng høyere enn de 6 prosent som oppgitt. De andre svaralternativene skulle hatt noe lavere tall.

Respondenter per fagretning og institusjon

Antall respondenter per fagretning, fordelt på institusjon.

	Fremmedspråk	Historie/religion	Kroppsøving	Nordisk	Realfag	Samfunnsfag	Ukjent/diverse	Totalsum
HINN	4			1			14	19
MF		17						17
NMBU					24			24
Nord			6			8		14
NTNU	34	19	6	25	65	40	1	190
UIT	18	18		10	7	17	3	73
UiA					2		38	40
UiB	35	12		39	22			108
UiO	61			60	58	67		246
UiS	15	18		5	10		2	50
USN		9		1				10
Totalt	167	93	12	141	188	132	58	791

Hvor stor andel respondentene på hver institusjon utgjør på hver fagretning.

	Fremmedspråk	Historie/religion	Kroppsøving	Nordisk	Realfag	Samfunnsfag	Ukjent/diverse	Totalsum
HINN	2 %			1 %			24 %	2 %
MF		18 %						2 %
NMBU					13 %			3 %
Nord			50 %			6 %		2 %
NTNU	20 %	20 %	50 %	18 %	35 %	30 %	2 %	24 %
UIT	11 %	19 %		7 %	4 %	13 %	5 %	9 %
UiA					1 %		66 %	5 %
UiB	21 %	13 %		28 %	12 %			14 %
UiO*	37 %			43 %	31 %	51 %		31 %
UiS	9 %	19 %		4 %	5 %		3 %	6 %
USN		10 %		1 %				1 %
Totalt	21 %	12 %	2 %	18 %	24 %	17 %	7 %	100 %

* På UiO er Historie en del av (Kultur- og) Samfunnsfag, men i våre data kan vi ikke skille gruppene.

Hvor stor andel respondentene på hver fagretning utgjør på hver institusjon.

	Fremmedspråk	Historie/religion	Kroppsøving	Nordisk	Realfag	Samfunnsfag	Ukjent/diverse	Totalsum
HINN	21 %			5 %			74 %	100 %
MF		100 %						100 %
NMBU					100 %			100 %
Nord			43 %			57 %		100 %
NTNU	18 %	10 %	3 %	13 %	34 %	21 %	1 %	100 %
UIT	25 %	25 %		14 %	10 %	23 %	4 %	100 %
UiA					5 %		95 %	100 %
UiB	32 %	11 %		36 %	20 %			100 %
UiO	25 %			24 %	24 %	27 %		100 %
UiS	30 %	36 %		10 %	20 %		4 %	100 %
USN		90 %		10 %				100 %
Totalt	21 %	12 %	2 %	18 %	24 %	17 %	7 %	

Referanseliste

- Aurlien, Ida, Bjørnsrud, Kari Myren, Haugom, Erik og Thrane, Christer (2019): «Betydningen av målbevissthet og sosial tilhørighet for frafall i høyere utdanning». Uniped 42(2).
https://www.idunn.no/uniped/2019/02/betydningen_av_maalbevissthet_og_sosial_tilhoerighet_for_frafall
- Bruinsma, M., & Jansen, E. P. (2010): "Is the Motivation to Become a Teacher Related to Pre-Service Teachers Intentions to Remain in the Profession?" European Journal of Teacher Education, 33, 185-200.
- Fauskanger, Janne og Hanssen, Brit (2011): «Frafall og omvalg i lærerutdanningen – hva kan vi gjøre noe med og hva må vi leve med?» Uniped 34(2): side 55–66.
https://www.idunn.no/uniped/2011/02/frafall_og_omvalg_i_laererutdanningen_hva_kan_vi_gjore_noe
- Hatlevik, Ida Katrine Riksaasen og Lejonberg, Eli (2019): «Mentoroppfølging i lektorutdanningen: Hvordan oppfølging ved en mentor kan bidra til en god studiestart for lektorstudenter». Acta Didactica Norge 13(1): Art. 2.
<https://journals.uio.no/index.php/adno/article/view/5485>
- Hovdhaugen, Elisabeth (2019): «Årsaker til frafall i høyere utdanning: En forskningsoppsummering av studier basert på norske data». Arbeidsnotat 3. NIFU.
<https://www.nifu.no/publications/1691035/>
- Løhre, Audhild, Moen, Elin, Etnan, Randi, Andersen, Marit og Uthus, Marit (2016): «Verdier, engasjement og tilhørighet som drivkrefter i lærerstudenters yrkesvalg og utvikling av læreridentitet». Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk. Vol 2, (2016).
- Mjåland, K. (2011): «Frafall ved den integrerte lektor- og adjunktutdanningen ved UiB». Uni Rokkansenteret, Stein Rokkan senter for flerfaglige samfunnsstudier. Notat 3-2011
<https://bora.uib.no/bora-xmllui/handle/1956/5787>
- NOKUT (2019): «Høyt opptaksnivå, lav fullføring». NOKUT analyserapport 18-2019.
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2019/bakken_bore_boilard_fetscher_hamberg_sinderud_hoyt-opptaksniva-lav-fullforing_18-2019.pdf
- NOKUT (2021) «Evaluering av lektorutdanningene: Spørreundersøkelse blant lektorstudenter: Hvordan opplever de utdanningen sin?»
https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2021/evaluering-av-lektorutdanningene_sporreundersokelse-blant-lektorstudenter_7-2021.pdf
- Slettebak, Marie Hole og Theisen, Ole Magnus (2016): «Frafall fra NTNUs lektorprogram». <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmllui/bitstream/handle/11250/2421265/Slettebak%2C%20Marie%20H..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Watt, Helen M G, Richardson, Paul W., Klusmann, Uta og Kunter, Mareike (2012): "Motivations for choosing teaching as a career: An international comparison using the FIT-Choice scale". Teaching and Teacher Education 28 (2012) 791-805.

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)